

منشور

ملل متحد

(۱۹۴۵ اکتبر ۲۴)

منشور ملل متحد

ما مردم ملل متحد با تصمیم به محفوظ داشتن نسل‌های آینده از بلای جنگ که دوبر در مدت یک عمر انسانی افراد بشر را دچار مصائب غیرقابل بیان نموده و با اعلام مجدد ایمان خود به حقوق اساسی بشر و به حیثیت و ارزش شخصیت انسانی و به تساوی حقوق مرد و زن و همچنین بین ملت‌ها اعم از کوچک و بزرگ و ایجاد شرایط لازم برای حفظ عدالت و احترام الزامات ناشی از عهدنامه‌ها و سایر منابع حقوق بین‌المللی و کمک به ترقی اجتماعی و شرایط زندگی بهتر با آزادی بیشتر و برای نیل به این هدف‌ها به رفق و مدارا کردن و زیستن در حال صلح با یکدیگر با یک روحیه حسن همجواری و به متحد ساختن قوای خود برای نگاهداری صلح و امنیت بین‌المللی و به قبول اصول و ایجاد روش‌هایی که عدم استفاده از نیروهای مسلح را جز در راه منافع مشترک تضمین نماید و به توسل به وسایل و مجاری بین‌المللی برای پیشبرد ترقی اقتصادی و اجتماعی تمام ملل مصمم شده‌ایم که برای تحقق این مقاصد تشریک مساعی نماییم.

و در نتیجه دولت‌های متبوع ما توسط نمایندگان خود که در شهر سانفرانسیسکو گرد آمده‌اند و اختیارات تامه آنان ابزار و صحت و اعتبار آن محرز شناخته شده است نسبت به این منشور ملل متحد موافقت حاصل نموده‌اند و بدین وسیله یک سازمان بین‌المللی که موسوم به ملل متحد خواهد بود تأسیس می‌نمایند.

فصل اول: مقاصد و اصول

ماده ۱: مقاصد ملل متحد به قرار زیر است:

الف) حفظ صلح و امنیت بین‌المللی و بدین منظور به عمل آوردن اقدامات دسته جمعی مؤثر برای جلوگیری و برطرف کردن تهدیدات علیه صلح و متوقف ساختن هرگونه عمل تجاوز یا سایر کارهای ناقض صلح و فراهم آوردن موجبات تعدیل و حل و فصل اختلافات بین‌المللی یا وضعیت‌هایی که ممکن است منجر به نقض صلح گردد با شیوه‌های مسالمت‌آمیز و برطبق اصول عدالت و حقوق بین‌الملل:

ب) توسعه روابط دوستانه در بین ملل بر مبنای احترام به اصل تساوی حقوق و خودمختاری ملل و انجام سایر اقدامات مقتضی برای تحکیم صلح جهانی؛

ج) حصول همکاری بین‌المللی در حل مسائل بین‌المللی که دارای جنبه‌های اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی یا بشردوستی است و در پیشبرد و تشویق احترام به حقوق بشر و آزادی‌های اساسی برای همگان بدون تمایز از حیث نژاد-جنس-زبان یا مذهب؛ و

د) بودن مرکزی برای هماهنگ کردن اقداماتی که ملل جهت حصول این هدف‌های مشترک معمول می‌دارند.

ماده ۲: سازمان و اعضای آن در تعقیب مقاصد مذکور در ماده اول بر طبق اصول زیر عمل خواهند کرد:

الف) سازمان بر مبنای اصل تساوی حاکمیت کلیه اعضاء آن قرار دارد.

ب) کلیه اعضاء به منظور تضمین حقوق و مزایای ناشی از عضویت تعهداتی را که به موجب این منشور بر عهده گرفته‌اند با حسن نیت انجام خواهند داد.

ج) کلیه اعضاء اختلافات بین‌المللی خود را به وسایل مسالمت‌آمیز به طریقی که صلح و امنیت بین‌المللی و عدالت به خطر نیفتد، حل خواهند کرد.

د) کلیه اعضاء در روابط بین‌المللی خود از تهدید به زور یا استفاده از آن علیه تمامیت ارضی یا استقلال سیاسی هر کشوری یا از هر روش دیگری که با مقاصد ملل متحد مبیانت داشته باشد خودداری خواهند نمود.

ل) کلیه اعضاء در هر اقدامی که سازمان بر طبق این منشور به عمل آورد به سازمان همه گونه مساعدت خواهند کرد و از کمک به هر کشوری که سازمان ملل متحد علیه آن اقدام احتیاطی یا قهری به عمل می‌آورد خودداری خواهند نمود.

م) سازمان مراقبت خواهد کرد کشورهایی که عضو ملل متحد نیستند تا آنجا که برای حفظ صلح و امنیت بین‌المللی ضروری است بر طبق این اصول عمل نمایند.

و) هیچ‌یک از مقررات مندرج در این منشور، ملل متحد را مجاز نمی‌دارد در اموری که ذاتاً جزو صلاحیت داخلی هر کشوری است دخالت نماید و اعضاء را نیز ملزم نمی‌کند که چنین موضوعاتی را تابع مقررات این منشور قرار دهند لیکن این اصل به اعمال اقدامات قهری پیش‌بینی شده در فصل هفتم لطمه وارد نخواهد آورد.

فصل دوم: عضویت

ماده ۳: اعضای اصل ملل متحد کشورهایی هستند که در کنفرانس ملل متحد راجع به سازمان بین‌المللی در سانفرانسیسکو شرکت نمودند یا قبلاً اعلامیه ملل متحد مورخ اول ژانویه ۱۹۴۲ را امضاء کرده و این منشور را امضاء و بر طبق ماده ۱۱۰ تصویب نمایند.

ماده ۴: الف) سایر کشورهای شیفته صلح که تعهدات مندرج در این منشور را بپذیرند و به نظر و تشخیص سازمان قادر و مایل به اجرای آن باشند می‌توانند به عضویت ملل متحد درآیند.

ب) قبول هر کشوری که واجد شرایط مذکور باشد به عضویت ملل متحد منوط به تصمیمی است که مجمع عمومی بنا بر توصیه شورای امنیت اتخاذ می‌نماید.

ماده ۵: هر عضو ملل متحد که از طرف شورای امنیت بر علیه آن اقدام احتیاطی یا قهری به عمل آمده است ممکن است به وسیله مجمع عمومی و بنا بر توصیه شورای امنیت از اعمال حقوق و مزایای عضویت معلق گردد. اعمال حقوق و مزایای مزبور ممکن است به وسیله شورای امنیت مجدداً برقرار شود.

ماده ۶: هر عضو ملل متحد که در تخطی از اصول مندرج در این منشور اصرار ورزد ممکن است به وسیله مجمع عمومی بنا بر توصیه شورای امنیت از سازمان اخراج گردد.

فصل سوم: ارکان

ماده ۷: ارکان اصلی ملل متحد عبارتست از: یک مجمع عمومی، یک شورای امنیت، یک شورای اقتصادی و اجتماعی، یک شورای قیمومت، یک دیوان بین‌المللی دادگستری و یک دبیرخانه.

ارکان فرعی که ضروری تشخیص داده شود ممکن است بر طبق این منشور تأسیس گردد.

ماده ۸: سازمان ملل متحد برای تصدی هر شغلی به هر عنوان تحت شرایط مساوی در ارکان اصلی و فرعی خود هیچ‌گونه محدودیتی در استخدام مردان و زنان بر قرار نخواهد کرد.

فصل چهارم: مجمع عمومی

❖ ترکیب

ماده ۹: الف) مجمع عمومی مرکب از کلیه اعضای ملل متحد خواهد بود.

ب) هر عضو بیش از پنج نماینده در مجمع عمومی نخواهد داشت.

❖ وظایف و اختیارات

ماده ۱۰: مجمع عمومی می‌تواند هر مسئله یا امری را که در حدود این منشور یا مربوط به اختیارات و وظایف هر یک از رکن‌های مقرر در این منشور باشد مورد بحث قرار دهد و جز در مورد مذکور در ماده ۱۲ ممکن است به اعضاء سازمان ملل متحد یا به شورای امنیت یا به هر دو درباره هر یک از این مسائل و امور توصیه‌هایی بنماید.

ماده ۱۱: الف) مجمع عمومی می‌تواند اصول کلی همکاری برای حفظ صلح و امنیت بین‌المللی من جمله اصول حام بر خلع سلاح و تنظیم تسلیحات را مورد رسیدگی قرار دهد و ممکن است در مورد اصول مذکور به اعضا، یا به شورای امنیت یا به هر دو توصیه‌هایی بنماید.

ب) مجمع عمومی می‌تواند هر مسئله مربوط به حفظ صلح و امنیت بین‌المللی را که توسط هر یک از اعضا یا شورای امنیت یا بر طبق بند دوم از ماده ۳۵ توسط کشوری که عضو ملل متحد نیست بدان رجوع شده باشد مورد بحث قرار دهد و جز در مورد مقرر در ماده ۱۲ می‌تواند در مورد چنین مسائلی به کشور یا کشورهای مربوط یا به شورای امنیت یا به هر دو توصیه‌هایی بنماید. هر مسئله‌ای از این قبیل که اقدام در مورد آن ضروری باشد توسط مجمع عمومی قبل یا بعد از بحث به شورای امنیت ارجاع خواهد گردید.

ج) مجمع عمومی می‌تواند توجه شورای امنیت را به وضعیت‌هایی که محتمل است صلح و امنیت بین‌المللی را به مخاطره اندازد جلب نماید.

د) اختیارات مجمع عمومی که در این ماده ذکر شده است حد کلی شمول ماده ۱۰ را محدود نخواهد کرد.

ماده ۱۲: الف) تا زمانی که شورای امنیت در مورد هر اختلاف یا وضعیت، در حال انجام وظایفی است که در این منشور بدان محول شده است مجمع عمومی در مورد آن اختلاف یا وضعیت هیچ‌گونه توصیه‌ای نخواهد کرد مگر اینکه شورای امنیت چنین تقاضایی بکند.

ب) دبیر کل ملل متحد با موافقت شورای امنیت، مجمع عمومی را در هر دوره اجلاس از امور مربوط به حفظ صلح و امنیت بین‌المللی که در شورای امنیت مطرح است مطلع خواهد ساخت و به همین نحو بلافاصله پس از ختم رسیدگی شورای امنیت نسبت به امور مربوطه مراتب را به مجمع عمومی و در صورتی که مجمع عمومی در حال اجلاس نباشد به اعضا اطلاع خواهد داد.

ماده ۱۳: ۱- مجمع عمومی نسبت به امور زیر موجبات انجام مطالعات و صدور توصیه‌هایی را فراهم می‌کند:

الف) ترویج همکاری بین‌المللی در امور سیاسی و تشویق توسعه تدریجی حقوق بین‌الملل و تدوین آن
ب) ترویج همکاری بین‌المللی در رشته‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، آموزشی و بهداشتی و کمک به تحقق حقوق بشر و آزادی‌های اساسی برای همه بدون تبعیض از حیث نژاد، جنس، زبان و مذهب.

۲- سایر مسئولیت‌ها، وظایف و اختیارات مجمع عمومی در مورد امور مذکور در شق «ب» بند یک این ماده در فصول نهم و دهم بیان شده است.

ماده ۱۴: مجمع عمومی با رعایت مقررات ماده ۱۲ می‌تواند برای حل مسالمت‌آمیز هر وضعیتی که به نظر می‌رسد احتمالاً به رفاه عمومی یا به روابط دوستانه بین‌الملل لطمه زند و منشأ آن هر چه باشد از جمله وضعیت‌هایی که ناشی از نقض مقاصد و اصول ملل متحد به شرح مذکور در این منشور است اقداماتی را توصیه نماید.

ماده ۱۵: الف) مجمع عمومی گزارش‌های سالانه و گزارش‌های مخصوص شورای امنیت را دریافت می‌کند و مورد بررسی قرار می‌دهد گزارش‌های مذکور شامل مشروح اقدامات و تصمیماتی خواهد بود که شورای امنیت برای حفظ صلح و امنیت بین‌المللی به عمل آورده یا اتخاذ کرده است.

ب) مجمع عمومی گزارش‌های سایر ارکان ملل متحد را دریافت می‌کند و مورد بررسی قرار می‌دهد.

ماده ۱۶: مجمع عمومی وظایفی را که تحت فصول ۱۲ و ۱۳ منشور بدان محول شده من جمله تصویب قراردادهای قیمومت مناطقی را که سوق الجیشی قلمداد نشده است با توجه به نظام قیمومت بین‌المللی انجام خواهد داد.

ماده ۱۷: الف) مجمع عمومی بودجه سازمان را بررسی و تصویب خواهد کرد.

ب) مخارج سازمان برحسب سهمیه‌بندی مقرر از طرف مجمع عموم بر عهده اعضا خواهد بود.

ج) مجمع عمومی هرگونه ترتیبات مالی و بودجه‌ای را که به مؤسسات تخصصی منظور در ماده ۵۷ داده شود مورد بررسی و تصویب قرار خواهد داد و بودجه اداری مؤسسات مذکور را به منظور صدور توصیه به آنها بررسی خواهد نمود.

**اساسنامه ديوان
بين المللی دادگستری
(۱۲۴ اکتبر ۱۹۴۵)**

اساسنامه دیوان بین‌المللی دادگستری

ماده ۱: دیوان بین‌المللی دادگستری که به موجب منشور ملل متحد به عنوان رکن مهم قضایی سازمان تأسیس شده بر طبق مقررات این اساسنامه تشکیل یافته و انجام وظیفه خواهد نمود.

فصل اول: در تشکیل دیوان

ماده ۲: دیوان بین‌المللی دادگستری عبارت است از یک هیئت قضات مستقل که بدون توجه به ملیت آنها، از میان کسانی انتخاب می‌گردند که عالی‌ترین مقام اخلاقی را دارا بوده و هر یک واجد شرایطی باشند که برای انجام مشاغل عالی قضایی در کشور خود لازم می‌باشد و یا از جمله متبحرین در علم حقوق باشند که تخصص آنها در حقوق بین‌المللی شهرت به سزایی دارد.

ماده ۳: الف) دیوان مزبور مرکب است از پانزده عضو بدون این که در میان آنها بیش از یک نفر تبعه همان دولت باشد.
ب) در این مورد کسی که ممکن است تبعه بیش از یک دولت محسوب گردد تبعه کشوری محسوب خواهد شد که معمولاً در آن جا حقوق مدنی و سیاسی خود را به موقع اجرا می‌گذارد.

ماده ۴: الف) اعضاء دیوان بین‌المللی دادگستری را مجمع عمومی و شورای امنیت از میان صورت اشخاصی که به وسیله دستجات ملی مربوط به دیوان دائمی داوری پیشنهاد می‌گردند بر طبق مقررات زیر انتخاب می‌نمایند:

ب) در مورد اعضاء ملل متحد که در دیوان دائمی داوری نماینده ندارند داوطلبان به وسیله دستجات ملی پیشنهاد خواهند شد که دولت‌های آن اعضاء برای این منظور و بر طبق شرایطی که به موجب ماده ۴۴ قرارداد لاهه مورخ ۱۹۰۷ راجع به تسویه مسالمت‌آمیز اختلافات بین‌المللی، برای اعضاء دیوان دائمی داوری مقرر است معین می‌نمایند.

ماده ۵: الف) سه ماه قبل از تاریخ انتخابات، رئیس کل دبیرخانه ملل متحد اعضاء دیوان دائمی داوری را که تبعه دولت‌های امضاکننده این اساسنامه می‌باشند و همچنین اعضاء دستجات ملی را که بر طبق فقره دوم ماده ۴ معین شده‌اند کتباً دعوت می‌نماید تا در مدت معینی به معرفی اشخاصی که موقعیت اشغال مقام عضویت دیوان بین‌المللی دادگستری را حائز می‌باشند مبادرت کنند.

ب) هیچ دسته‌ای نمی‌تواند در هیچ مورد بیش از چهار نفر که منتها دو نفر آنها از ملیت خود آن دسته باشد، معرفی کند و در هیچ موقع ممکن نیست بیش از دو برابر عده جاهای خالی پیشنهاد نمود.

ماده ۶: به هر دسته ملی توصیه می‌شود که قبل از اقدام به تعیین داوطلبان از عالی‌ترین دیوان قضایی و از دانشکده‌های حقوق و فرهنگستان‌های ملی و شعبات ملی فرهنگستان‌های بین‌المللی که مخصوص مطالعات در علم حقوق می‌باشند مشورت نماید.

ماده ۷: الف) رئیس کل دبیرخانه صورتی از اسامی کسانی را که به این طریق معرفی شده‌اند به ترتیب حروف الفبا تنظیم می‌نماید فقط این اشخاص قابل انتخاب خواهند بود مگر در موردی که به موجب فقره دوم از ماده ۱۲ پیش‌بینی شده است.
ب) رئیس کل دبیرخانه این صورت را به اطلاع مجمع عمومی و شورای امنیت می‌رساند.

ماده ۸: مجمع عمومی و شورای امنیت هر یک مستقلاً اعضاء دیوان را انتخاب می‌نمایند.

ماده ۹: در هر انتخاب انتخاب‌کنندگان باید در نظر بگیرند که اشخاصی که برای عضویت دیوان بین‌المللی دادگستری معین می‌شوند نه فقط باید شخصاً دارای شرایط مقرر باشند بلکه مجموعاً بتوانند نماینده اقسام بزرگ تمدن‌ها و مهم‌ترین اسلوب‌های قضایی جهان نیز باشند.

ماده ۱۰ الف: کسانی منتخب محسوب می‌گردند که هم در مجمع عمومی و هم در شورای امنیت دارای اکثریت تام بوده‌اند.

ب) در رأی شورای امنیت خواه برای انتخاب قضات و خواه برای تعیین اعضاء کمیسیون مقرر در ماده ۱۲ هیچ فرقی بین اعضاء دائم و غیردائم شورای امنیت گذاشته نخواهد شد.

۳- هرگاه آراء مجمع عمومی و شورای امنیت به بیش از یک نفر از اتباع یک دولت داده شود فقط مسن‌ترین آنها انتخاب می‌گردد.

ماده ۱۱: هرگاه پس از جلسه اول انتخابات باز صندلی‌های خالی باقی بماند به طریق مذکور فوق به انتخابات دوم و در صورت لزوم به انتخابات سوم نیز مبادرت می‌گردد.

ماده ۱۲ الف: هرگاه پس از سومین جلسه انتخابات باز صندلی خالی بماند، ممکن است در هر موقع، خواه به درخواست مجمع عمومی و خواه به درخواست شورای امنیت، کمیسیون میانجی، مرکب از شش عضو که سه نفر از آنها را مجمع عمومی و سه نفر دیگر را شورای امنیت معین می‌کند، تشکیل شود تا برای هر صندلی خالی اسم یک نفر را به اکثریت تام معین و آن را به منظور انتخاب جداگانه به مجمع عمومی و به شورای امنیت پیشنهاد کنند.

ب) کمیسیون میانجی می‌تواند، اسم هر شخصی را که دارای شرایط مقرر بوده و حائز اتفاق آراء اعضاء کمیسیون باشد در صورت اسامی خود منظور دارد، و لو این که اسم آن شخص در صورت اسامی اشخاصی که به موجب ماده ۷ معرفی شده‌اند موجود نباشد.

ج) هرگاه کمیسیون میانجی تشخیص دهد که نمی‌تواند به تأمین انتخاب موفق گردد اعضاء دیوان بین‌المللی دادگستری که قبلاً معین شده‌اند جاهای خالی را در مدتی که از طرف شورای امنیت معین می‌شود و از میان اشخاصی که در مجمع عمومی و در شورای امنیت دارای رأی بوده‌اند پر می‌کنند.

د) هر گاه آراء قضات متساویاً تقسیم شود رأی مسن‌ترین آنها قاطع خواهد بود.

ماده ۱۳ الف: اعضاء دیوان بین‌المللی دادگستری برای مدت ۹ سال انتخاب شده و قابل تجدید انتخابات نیز خواهند بود معذک در مورد قضاتی که در انتخابات اولی اعضاء دیوان معین می‌گردند مأموریت پنج نفر از آنها در انقضای سه سال و مأموریت پنج نفر دیگر در آخر شش سال خاتمه‌پذیر می‌شود.

ب) قضاتی را که مأموریت آنها باید در دوره اولی سه‌ساله و شش‌ساله خاتمه یابد رئیس کل دبیرخانه فوراً پس از ختم اولین انتخابات به وسیله قرعه معین می‌کند.

ج) اعضاء دیوان مادام که جانشین آنها معین نشده است در شغل خود باقی خواهند بود و پس از تعیین جانشین نیز به کارهایی که قبلاً به آنها رجوع شده است رسیدگی خواهند کرد.

د) در صورت استعفای یکی از اعضاء دیوان بین‌المللی دادگستری آن استعفاء به رئیس دیوان مزبور داده می‌شود تا به رئیس کل دبیرخانه ابلاغ گردد به‌محض این ابلاغ صندلی عضو مستعفی خالی محسوب می‌شود.

ماده ۱۴: پر کردن صندلی‌های خالی با قید رعایت ترتیب ذیل به همان طریقی به عمل می‌آید که برای انتخابات اولی مقرر است، رئیس کل دبیرخانه باید در ظرف یک ماه از تاریخ خالی شدن صندلی دعوتی را که به موجب ماده ۵ مقرر شده به عمل آورد و تاریخ انتخابات به وسیله شورای امنیت معین خواهد شد.

اعلامیہ جهانی

حقوق بشر

(۱۰ دسامبر ۱۹۴۸)

اعلامیه جهانی حقوق بشر

مقدمه

از آنجا که شناسایی حیثیت ذاتی تمامی اعضای خانواده بشری و حقوق یکسان و انتقال ناپذیر آنان اساس آزادی و عدالت و صلح را در جهان تشکیل می‌دهد،

از آنجا که عدم شناسایی و تحقیر حقوق بشر منتهی به اعمال وحشیانه‌ای گردیده است که روح بشریت را به عصیان واداشته و ظهور دنیایی که در آن افراد بشر در بیان و عقیده آزاد و از ترس و فقر فارغ باشند به عنوان بالاترین آمال بشر اعلام شده است، از آنجا که اساساً حقوق انسانی را باید با اجرای قانون حمایت کرد تا بشر به عنوان آخرین علاج به قیام بر ضد ظلم و فشار مجبور نگردد،

از آنجا که اساساً لازم است توسعه روابط دوستانه بین ملل را مورد تشویق قرار داد،

از آنجا که مردم ملل متحد ایمان خود را به حقوق اساسی بشر و مقام و ارزش فرد انسانی و تساوی حقوق مرد و زن مجدداً در منشور اعلام کرده‌اند و تصمیم راسخ گرفته‌اند که به پیشرفت اجتماعی کمک کنند و در محیطی آزاد وضع زندگی بهتری به‌وجود آورند، از آنجا که دولت‌های عضو متعهد شده‌اند احترام جهانی و رعایت واقعی حقوق بشر و آزادی‌های اساسی را با همکاری سازمان ملل متحد تأمین کنند،

از آنجا که حسن تفاهم مشترکی نسبت به این حقوق و آزادی‌ها برای اجرای کامل این تعهد کمال اهمیت را دارد، مجمع عمومی این اعلامیه جهانی حقوق بشر را آرمان مشترکی برای تمام مردم و همه ملت‌ها اعلام می‌کند تا جمیع افراد و ارکان اجتماع این اعلامیه را همواره مد نظر داشته باشند و مجاهدت کنند که به‌وسیله تعلیم و تربیت احترام این حقوق و آزادی‌ها توسعه یابد و با تدابیر تدریجی ملی و بین‌المللی، شناسایی و اجرای واقعی و حیاتی آنها، چه در میان دولت‌های عضو و چه در بین مردم کشورهایی که در قلمرو آن‌ها هستند، تأمین گردد.

ماده ۱- تمام افراد بشر آزاد به دنیا می‌آیند و از لحاظ حیثیت و حقوق باهم برابرند. همه دارای عقل و وجدان هستند و باید نسبت به یکدیگر با روح برادری رفتار کنند.

ماده ۲- (۱) هرکس می‌تواند بدون هیچ‌گونه تمایز مخصوصاً از حیث نژاد، رنگ، جنس، زبان، مذهب، عقیده سیاسی یا هر عقیده دیگر و همچنین ملیت، وضع اجتماعی، ثروت، ولادت یا هر موقعیت دیگر، از تمام حقوق و همه آزادی‌های ذکر شده در این اعلامیه بهره‌مند گردد.

(۲) به‌علاوه هیچ تبعیضی به‌عمل نخواهد آمد که مبتنی بر وضع سیاسی، اداری و قضایی یا بین‌المللی کشور یا سرزمینی باشد که شخص به آن تعلق دارد، خواه این کشور مستقل، تحت قیمومت یا غیر خودمختار بوده یا حاکمیت آن به‌شکلی محدود شده باشد.

ماده ۳- هر کس حق زندگی، آزادی و امنیت شخصی دارد.

ماده ۴- احدی را نمی‌توان در بردگی نگاه داشت و دادوستد بردگان به‌هرشکلی ممنوع است.

ماده ۵- احدی را نمی‌توان تحت شکنجه یا مجازات یا رفتاری قرار داد که ظالمانه یا بر خلاف انسانیت و شئون بشری یا موهن باشد.

ماده ۶- هرکس حق دارد شخصیت حقوقی او در همه‌جا به‌عنوان یک انسان در مقابل قانون شناخته شود.

ماده ۷- همه در برابر قانون مساوی هستند و حق دارند بدون تبعیض و باسویه از حمایت قانون برخوردار شوند. همه حق دارند در مقابل هر تبعیضی که ناقض اعلامیه حاضر باشد و بر علیه هر تحریکی که برای چنین تبعیضی به عمل آید به گونه‌ای برابر از حمایت قانون بهره‌مند شوند.

ماده ۸- در برابر اعمالی که حقوق اساسی هر فرد را مورد تجاوز قرار دهد و آن حقوق به‌وسیله قانون اساسی یا قانون دیگری برای او شناخته شده باشد، حق رجوع مؤثر به محاکم ملی صالحه دارد.

ماده ۹- احدى نباید خودسرانه توقیف - حبس یا تبعید شود.

ماده ۱۰- هرکس با مساوات کامل حق دارد دعوایش به‌وسیله دادگاه مستقل و بی‌طرفی، منصفانه و علنی رسیدگی شود و چنین دادگاهی درباره حقوق و الزامات او یا هر اتهام جزایی علیه وی اتخاذ تصمیم نماید.

ماده ۱۱- (۱) هرکس به بزه‌کاری متهم شده باشد بی‌گناه محسوب خواهد شد تا وقتی که در جریان یک دعوای عمومی که در آن کلیه تضمین‌های لازم برای دفاع او تأمین شده باشد تقصیر او قانوناً محرز گردد.

(۲) هیچ‌کس برای انجام یا عدم انجام عملی که در موقع ارتکاب آن عمل به‌موجب حقوق ملی یا بین‌المللی جرم شناخته نمی‌شده است محکوم نخواهد شد به همین طریق هیچ مجازاتی شدیدتر از آنچه در موقع ارتکاب جرم بدان تعلق می‌گرفت درباره احدى اعمال نخواهد شد.

ماده ۱۲- احدى در زندگی خصوصی، امور خانوادگی، اقامتگاه یا مکاتبات خود، نباید مورد مداخله‌های خودسرانه واقع شود و شرافت و اسم و رسمش نباید مورد حمله قرار گیرد. هرکس حق دارد در مقابل این‌گونه مداخلات و حملات مورد حمایت قانون قرار گیرد.

ماده ۱۳- (۱) هرکس حق دارد در داخل هر کشوری آزادانه عبور و مرور کند و محل اقامت خود را انتخاب نماید.

(۲) هرکس حق دارد هر کشوری و از جمله کشور خود را ترک کند یا به کشور خود بازگردد.

ماده ۱۴- (۱) هرکس حق دارد در برابر تعقیب، شکنجه و آزار پناهگاهی جستجو کند و در کشورهای دیگر پناه اختیار کند.

(۲) در موردی که تعقیب واقعاً مبتنی بر جرم عمومی و غیرسیاسی یا رفتارهایی مخالف با اصول و مقاصد ملل متحد باشد، نمی‌توان از این حق استفاده نمود.

ماده ۱۵- (۱) هر کس حق دارد دارای تابعیت باشد.

(۲) احدى را نمی‌توان خودسرانه از تابعیت خود یا از حق تغییر تابعیت محروم کرد.

ماده ۱۶- (۱) هر زن و مرد بالی حق دارند بدون هیچ گونه محدودیت از نظر نژاد، ملیت، تابعیت یا مذهب با همدیگر زناشویی کنند و تشکیل خانواده دهند. در تمام مدت زناشویی و هنگام انحلال آن، زن و شوهر در تمام امور مربوط به ازدواج، دارای حقوق مساوی هستند.

(۲) ازدواج باید با رضایت کامل و آزادانه زن و مرد واقع شود.

(۳) خانواده رکن طبیعی و اساسی اجتماع است و حق دارد از حمایت جامعه و دولت بهره‌مند شود.

ماده ۱۷- (۱) هر شخص به‌تنهایی یا همراه دیگران حق مالکیت دارد.

(۲) احدى را نمی‌توان خودسرانه از حق مالکیت محروم نمود.

ماده ۱۸- هرکس حق دارد از آزادی فکر، وجدان و مذهب بهره‌مند شود، این حق متضمن آزادی تغییر مذهب یا عقیده همچنین آزادی اظهار عقیده و ایمان است و نیز شامل تعلیمات مذهبی و اجرای مراسم دینی است. هر کس می‌تواند از این حقوق به‌تنهایی یا گروهی به‌شکل خصوصی یا عمومی برخوردار باشد.

- ماده ۱۹-** هرکس حق آزادی عقیده و بیان دارد و حق مزبور شامل آن است که از داشتن عقاید خود بیم و اضطرابی نداشته باشد و در کسب اطلاعات و افکار و در اخذ و انتشار آن به تمام وسایل ممکن و بدون ملاحظات مرزی آزاد باشد.
- ماده ۲۰-** (۱) هرکس حق دارد آزادانه مجامع و جمعیت‌های مسالمت‌آمیز تشکیل دهد.
- (۲) هیچ‌کس را نمی‌توان مجبور به شرکت در اجتماعی کرد.
- ماده ۲۱-** (۱) هرکس حق دارد در اداره امور عمومی کشور خود، خواه مستقیماً و خواه با وساطت نمایندگانی که آزادانه انتخاب شده باشند شرکت جوید.
- (۲) هرکس حق دارد با تساوی شرایط، به مشاغل عمومی کشور خود نایل آید.
- (۳) اساس و منشأ قدرت حکومت، اراده مردم است، این اراده باید به‌وسیله انتخاباتی ابراز گردد که از روی صداقت و به‌شکل ادواری صورت پذیرد. انتخابات باید عمومی و با رعایت مساوات باشد و با رأی مخفی یا روشی مانند آن انجام گیرد که آزادی رأی را تأمین نماید.
- ماده ۲۲-** هرکس به‌عنوان عضو اجتماع حق امنیت اجتماعی دارد و مجاز است به‌وسیله مساعی ملی و همکاری بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خود را که لازمه مقام و نمو آزادانه شخصیت او است با رعایت تشکیلات و منابع هر کشور به‌دست آورد.
- ماده ۲۳-** (۱) هرکس حق دارد کار کند، کار خود را آزادانه انتخاب نماید، شرایط منصفانه و رضایت بخشی برای کار خواستار باشد و در مقابل بیکاری مورد حمایت قرار گیرد.
- (۲) همه حق دارند بدون هیچ تبعیضی، در مقابل کار مساوی، اجرت مساوی دریافت دارند.
- (۳) هر کس کار می‌کند به مزد منصفانه و رضایت بخشی ذی‌حق می‌شود که زندگی او و خانواده‌اش را موافق شئون انسانی تأمین کند و آن را در صورت لزوم با هر نوع وسائل دیگر حمایت اجتماعی تکمیل نماید.
- (۴) هر کس حق دارد برای دفاع از منافع خود با دیگران اتحادیه تشکیل دهد و در اتحادیه‌ها نیز شرکت کند.
- ماده ۲۴-** هرکس حق استراحت، فراغت و تفریح دارد و به‌خصوص به محدودیت معقول ساعات کار و مرخصی‌های ادواری با اخذ حقوق ذی‌حق است.
- ماده ۲۵-** (۱) هرکس حق دارد سطح زندگی، سلامتی و رفاه خود و خانواده‌اش را از حیث خوراک و مسکن و مراقبت‌های پزشکی و خدمات لازم اجتماعی تأمین کند و همچنین حق دارد در مواقع بیکاری، بیماری، نقض عضو، بیوه‌گی، پیری یا در تمام موارد دیگری که به علل خارج از اراده انسان وسائل امرار معاش از دست رفته باشد از شرایط آبرومندانه زندگی برخوردار شود.
- (۲) مادران و کودکان حق دارند از کمک و مراقبت مخصوصی بهره‌مند شوند. کودکان چه بر اثر ازدواج و چه بدون ازدواج به دنیا آمده باشند، حق دارند همه از یک نوع حمایت اجتماعی برخوردار شوند.
- ماده ۲۶-** (۱) هرکس حق دارد از آموزش و پرورش بهره‌مند شود. آموزش و پرورش لااقل تا حدودی که مربوط به تعلیمات ابتدایی و اساسی است باید مجانی باشد. آموزش ابتدایی باید اجباری باشد. آموزش حرفه‌ای باید عمومیت پیدا کند و آموزش عالی باید با شرایط تساوی کامل به روی همه باز باشد تا همه بنا به استعداد خود بتوانند از آن بهره‌مند گردند.
- (۲) آموزش و پرورش باید طوری هدایت شود که شخصیت انسانی هر کس را به حد کمال رشد برساند و احترام حقوق و آزادی‌های بشر را تقویت کند. آموزش و پرورش باید حسن تفاهم، گذشت و احترام به عقاید مخالف و دوستی بین تمام ملل و گروه‌های نژادی یا مذهبی و همچنین توسعه فعالیت‌های ملل متحد را در راه حفظ صلح تسهیل نماید.
- (۳) پدر و مادر در انتخاب نوع آموزش و پرورش فرزندان خود نسبت به دیگران اولویت دارند.

- ماده ۲۷-** (۱) هرکس حق دارد آزادانه در زندگی فرهنگی اجتماعی شرکت کند، از فنون و هنرها بهره‌مند گردد و در پیشرفت علمی و فواید آن سهیم باشد.
- (۲) هر کس حق دارد از حمایت منابع معنوی و مادی آثار علمی، فرهنگی یا هنری خود برخوردار شود.
- ماده ۲۸-** هرکس حق دارد برقراری نظم را بخواهد که از لحاظ اجتماعی و بین‌المللی حقوق آزادی‌هایی را که در این اعلامیه ذکر گردیده است تأمین کند و آنها را به‌مورد عمل گذارد.
- ماده ۲۹-** (۱) هرکس در مقابل آن جامعه‌ای وظیفه دارد که رشد آزاد و کامل شخصیت او را میسر سازد.
- (۲) هرکس در اجرای حقوق و استفاده از آزادی‌های خود فقط تابع محدودیت‌هایی است که به‌وسیله قانون منحصرأ به‌منظور تأمین شناسایی و مراعات حقوق و آزادی‌های دیگران و برای رعایت مقتضیات صحیح اخلاقی و نظم عمومی و رفاه همگانی در شرایط جامعه‌ای دموکراتیک وضع گردیده است.
- (۳) این حقوق و آزادی‌ها در هیچ موردی نمی‌تواند بر خلاف مقاصد و اصول ملل متحد اجرا گردد.
- ماده ۳۰-** هیچ‌یک از مقررات اعلامیه حاضر نباید به‌گونه‌ای تفسیر شود که متضمن حقی برای دولتی یا جمعیتی یا فردی باشد که به‌موجب آن بتواند هر یک از حقوق و آزادی‌های مندرج در این اعلامیه را از بین ببرد یا در آن راه فعالیت بنماید.

اساسنامه آژانس
بين المللى انرژى
اٹمی

(۱۹۵۶ اکتبر ۲۳)

اساسنامه آژانس بین‌المللی انرژی اتمی

ماده ۱: در تأسیس مؤسسه

اصحاب این اساسنامه یک مؤسسه بین‌المللی انرژی اتمی که من بعد در این اساسنامه به نام مؤسسه خوانده خواهد شد طبق مبانی و شرایط مصرحه ذیل تأسیس می‌کنند.

ماده ۲: در مقاصد

مؤسسه خواهد کوشید تا سهم انرژی اتمی را در صلح سلامت و سعادت سراسر جهان تسریع کند و توسعه بخشد و تا جایی که بدان قادر باشد کسب اطمینان خواهد کرد که هر کمکی که به وسیله مؤسسه یا بنا به تقاضای آن و یا تحت سرپرستی و نظارت آن به عمل خواهد آمد برای پیشرفت هیچ منظور نظامی مورد استفاده قرار نگیرد.

ماده ۳: در وظایف

الف) مؤسسه مجاز است:

۱- تحقیق درباره انرژی اتمی و توسعه آن و استفاده عملی از آن را برای مقاصد غیرنظامی در سراسر جهان تشویق و مساعدت نماید و در صورتی که از مؤسسه تقاضا شده باشد جهت تأمین انجام خدمات یا تهیه مواد و وسایل و تأسیسات برای یک عضو مؤسسه از طرف عضو دیگر به عنوان واسطه عمل کند و نیز جهت تحقیق در انرژی اتمی و توسعه آن و استفاده عملی از آن در مقاصد غیرنظامی هم عمل یا خدمت مفیدی را انجام دهد.

۲- به منظور تأمین وسایل تحقیق درباره انرژی اتمی و توسعه آن و استفاده عملی از آن در مقاصد غیرنظامی و از جمله تولید نیروی برق با توجه لازم به احتیاجات نواحی عقب‌مانده جهان طبق این اساسنامه مواد و خدمات و تجهیزات و تأسیسات ضروری را تدارک و تحویل نماید.

۳- مبادله اطلاعات علمی و فنی را جهت استفاده از انرژی اتمی در مقاصد غیرنظامی تسهیل کند.

۴- مبادله و تعلیم دانشمندان و کارشناسان را در زمینه استفاده غیرنظامی از انرژی اتمی تشویق نماید.

۵- جهت حصول اطمینان بر اینکه مواد شکاف‌پذیر مخصوص و سایر مواد و خدمات و تجهیزات و تأسیسات و اطلاعاتی که به وسیله مؤسسه یا طبق تقاضای آن و یا تحت سرپرستی و نظارت آن تدارک دیده شده در پیشرفت هیچ منظور نظامی مورد استفاده قرار نگیرد، تدابیر احتیاطی اتخاذ و اجرا کند و این تدبیر احتیاطی را طبق تقاضای اصحاب این اساسنامه بر قراردادهای دو یا چند جانبه مشمول دهد و یا بنا بر تقاضای یک دولت هرگونه فعالیت آن دولت را در زمینه انرژی اتمی مشمول این تدابیر احتیاطی سازد.

۶- برای حفظ سلامتی و تقلیل مخاطرات جانی و مالی و (از جمله درباره شرایط کار) با مشورت و عنداللزوم با همکاری مقامات صالح سازمان ملل متحد و مؤسسات تخصصی مربوطه آن مقرراتی اساسی (استاندارد) وضع و یا اقتباس نماید و جهت اجرای این مقررات اساسی چه در مورد عملیات خود مؤسسه و چه مورد عملیات مربوط به استعمال مواد و استفاده از خدمات و تجهیزات و تأسیسات و اطلاعاتی که بنا بر تقاضای مؤسسه یا تحت نظارت و سرپرستی آن به عمل می‌آید تدابیر لازم اتخاذ کند و نیز ترتیب مقتضی بدهد که برحسب تقاضای اصحاب و این اساسنامه و مقررات اساسی مزبور در مورد عملیات مربوط به قراردادهای دو یا چند جانبه و همچنین در صورت تقاضای یک دولت در مورد کلیه عملیات آن دولت در زمینه انرژی اتمی به موقع به اجرا درآید.

۷- هرگاه در یک منطقه به خصوص وسایل و تأسیسات و تجهیزات موجود غیرکافی و یا استفاده از آن فقط تحت شرایطی میسر باشد که رضایت‌بخش شناخته نشود هر نوع وسایل و تأسیسات و تجهیزاتی که جهت انجام اقدامات مجاز مؤسسه مفید باشد تهیه و یا ایجاد کند.

کنوانسیون وین درباره روابط دیپلماتیک

(۱۸ آوریل ۱۹۶۱)

کنوانسیون وین درباره روابط دیپلماتیک

ماده ۱: در این قرارداد معانی اصطلاحات زیر به شرحی خواهد بود که در پایین تصریح شده است:

(الف) اصطلاح (رئیس مأموریت) یعنی شخصی که از طرف کشور فرستنده مأمور انجام وظیفه در این سمت می‌شود. (ب) اصطلاح (اعضای مأموریت) یعنی رئیس مأموریت و کارمندان مأموریت. (ج) اصطلاح (کارمندان مأموریت) یعنی (کارمندان سیاسی)، (کارمندان اداری و فنی) و (خدمه مأموریت). (د) اصطلاح (کارمندان سیاسی) یعنی آن دسته از کارمندان مأموریت که دارای سمت سیاسی (دیپلمات) می‌باشند. (ه) اصطلاح (مأموریت سیاسی) یعنی رئیس مأموریت یا یکی از کارمندان سیاسی مأموریت. (و) اصطلاح (کارمندان اداری و فنی) یعنی آن دسته از کارمندان مأموریت که به امور اداری و فنی مأموریت اشتغال دارند. (ز) اصطلاح (خدمه) یعنی آن دسته از کارمندان مأموریت که به امور خانگی اشتغال دارند. (ح) اصطلاح (خدمتکار شخصی) یعنی کسانی که خادم یکی از اعضای مأموریت بوده و مستخدم کشور فرستنده نمی‌باشد. (ط) اصطلاح (اماکن مأموریت) یعنی ابنیه و یا قسمت‌هایی از ابنیه و زمین متصل به آن که مالک آن هر که باشد برای انجام مقاصد مأموریت، از جمله برای محل اقامت رئیس مأموریت مورد استفاده قرار می‌گیرد.

ماده ۲: استقرار روابط سیاسی بین کشورها و اعزاز هیئت‌های سیاسی دائم با رضایت متقابل انجام می‌گیرد.

ماده ۳: ۱- وظایف مأموریت سیاسی بالاخص عبارت است از:

(الف) نمایندگی کشور فرستنده نزد کشور پذیرنده
 (ب) حفظ منافع کشور فرستنده و اتباع آن در کشور پذیرنده تا حدودی که در حقوق بین‌الملل مورد قبول است
 (ج) مذاکره با حکومت کشور پذیرنده
 (د) استحضار از اوضاع و سیر وقایع در کشور پذیرنده با استفاده از تمام وسایل مشروع و گزارش آن به حکومت کشور فرستنده
 (ه) بسط روابط دوستانه و توسعه روابط اقتصادی و فرهنگی و علمی بین کشور فرستنده و پذیرنده
 ۲- هیچ یک از مقررات این قرارداد نباید طوری تفسیر شود که مانع از انجام وظایف کنسولی به وسیله یک مأمور سیاسی گردد.

ماده ۴: (الف) کشور فرستنده باید اطمینان حاصل کند که برای شخص نامزد شده به عنوان رئیس مأموریت از طرف کشور پذیرنده پذیرش داده شده است.

(ب) کشور پذیرنده ملزم نیست دلایل امتناع خود را از صدور پذیرش به اطلاع کشور فرستنده برساند.

ماده ۵: (الف) کشور فرستنده می‌تواند پس از اعلام رسمی به کشورهای ذینفع که رئیس مأموریت را برای نمایندگی خود نزد چند کشور و همچنین یکی از کارمندان سیاسی خود را جهت انجام وظایف مربوطه نزد کشورهای متعدد بگمارد، مگر آنکه یکی از آن کشورها صریحاً با این امر مخالفت ورزد.

(ب) کشور فرستنده در صورتی که نمایندگی خود را نزد یک یا چند کشور به یک رئیس مأموریت محول کند می‌تواند در هر یک از کشورهایی که رئیس مأموریت در آنجا اقامت دائم ندارد یک مأموریت سیاسی زیر نظر یک کاردار موقت تأسیس نماید. (ج) یک رئیس مأموریت یا یک کارمند سیاسی مأموریت می‌تواند عهده‌دار نمایندگی کشور فرستنده نزد هر سازمان بین‌المللی باشد.

ماده ۶: چند کشور می‌توانند در آن واحد یک نفر را به عنوان رئیس مأموریت نزد کشور دیگری تعیین نمایند، مگر آنکه کشور پذیرنده مخالف این امر باشد.

ماده ۷: کشور فرستنده با توجه به مقررات مواد ۵ و ۹ و ۸ و ۹ و ۱۱ در انتخاب کارمندان مأموریت آزاد است کشور پذیرنده می‌تواند نام وابسته‌های نظامی و دریایی یا هوایی را قبلاً برای تصویب بخواهد.

**پروتکل اختیاری مربوط به حل
اجباری اختلافات کنوانسیون وین
درباره روابط دیپلماتیک**

(۱۸ آوریل ۱۹۶۱)

پروتکل اختیاری مربوط به حل اجباری اختلافات کنوانسیون وین درباره روابط دیپلماتیک

دول طرف تعهد این پروتکل و قرارداد وین درباره روابط سیاسی مصوب کنفرانس سازمان ملل متحد منعقد در وین از دوم مارس تا چهارم آوریل ۱۹۶۱ که از این پس «قرارداد» نامیده خواهد شد. با اظهار تمایل به توسل به قضاوت اجباری دیوان دادگستری بین‌المللی تا آنجا که به آنها مربوط است برای حل اختلاف ناشی از تفسیر یا اجرای «قرارداد» مگر آنکه در مهلت معقول راه‌حل دیگری مورد توافق مشترک قرار گرفته باشد نسبت به مقررات زیر توافق نمودند:

ماده ۱: اختلافات ناشی از تفسیر یا اجرای «قرارداد» در صلاحیت اجباری دیوان بین‌المللی دادگستری می‌باشد. هر کشور طرف اختلاف و امضاکننده این پروتکل می‌تواند به وسیله دادخواست اختلاف را در دیوان طرح نماید.

ماده ۲: طرفین می‌توانند ظرف مدت دو ماه بعد از اعلام وجود اختلاف به یکدیگر با توافق مشترک به جای دیوان دادگستری بین‌المللی موضوع را به یک محکمه داوری ارجاع نمایند. در خاتمه این مهلت هر یک از طرفین می‌تواند اختلاف را ضمن دادخواستی در دیوان طرح کنند.

ماده ۳: الف) طرفین همچنین می‌توانند در عرض همان دو ماه مهلت، مشترکاً توافق کنند که قبل از رجوع به دیوان دادگستری بین‌المللی متوسل به سازش گردند.

ب) کمیسیون سازش تا پنج ماه پس از تاریخ تشکیل باید توصیه‌های خود را تسلیم نماید. اگر توصیه‌های مزبور در عرض دو ماه از تاریخ اعلام مورد قبول طرف‌های اختلاف قرار نگیرد هر یک از طرفین می‌تواند موضوع مورد اختلاف را ضمن تسلیم دادخواستی در دیوان طرح نمایند.

ماده ۴: دولت‌های طرف تعهد «قرارداد» و پروتکل اختیاری مربوط به تحصیل تابعیت و پروتکل حاضر می‌توانند اعلام دارند که مقررات این پروتکل شامل اختلافات ناشی از تفسیر یا اجرای پروتکل اختیاری مربوط به تحصیل تابعیت نیز خواهد شد. اعلامیه‌های مربوط به این موضوع به اطلاع دبیر کل سازمان ملل متحد خواهد رسید.

ماده ۵: این پروتکل برای امضای کلیه دولت‌های عاقد قرارداد وین به طریق زیر مفتوح خواهد بود:

تا ۳۱ اکتبر ۱۹۶۱ در وزارت امور خارجه دولت فدرال اتریش و پس از آن تا ۳۱ مارس ۱۹۶۲ در مقر سازمان ملل متحد در نیویورک.

ماده ۶: این پروتکل به تصویب خواهد رسید و اسناد تصویب به دبیر کل سازمان ملل متحد تسلیم خواهد شد.

ماده ۷: این پروتکل برای الحاق کلیه کشورهایی که به قرارداد وین پیوندند مفتوح خواهد بود. اسناد الحاق به دبیر کل سازمان ملل متحد تسلیم خواهد شد.

ماده ۸: الف) این پروتکل از روزی که «قرارداد» لازم‌الاجرا می‌شود، یا سی روز پس از تسلیم دومین سند تصویب یا الحاق به پروتکل به دبیر کل سازمان ملل متحد - هر کدام مؤخر باشد - لازم‌الاجرا خواهد بود.

ب) برای کشوری که این پروتکل را بعد از لازم‌الاجرا شدن طبق بند ۱ این ماده تصویب نماید یا بدان ملحق گردد، پروتکل سی روز بعد از تاریخ تسلیم سند تصویب یا الحاق لازم‌الاجرا می‌شود.

ماده ۹: دبیر کل سازمان ملل متحد مراتب زیر را به اطلاع دولت‌هایی که ممکن است به «قرارداد» بپیوندند خواهد رسانید:

(الف) امضای این پروتکل از طرف کشورها و تسلیم اسناد تصویب یا الحاق بر طبق مواد ۵ و ۶ و ۷.

(ب) اعلامیه‌هایی که طبق ماده ۴ این پروتکل صادر می‌گردد.

(ج) تاریخی که این پروتکل طبق ماده ۸ لازم‌الاجرا می‌شود.

ماده ۱۰: نسخه اصلی این پروتکل که متن‌های انگلیسی، چینی، اسپانیایی، فرانسه و روسی آن متساویاً معتبر می‌باشد، به

دبیر کل سازمان ملل متحد سپرده خواهد شد و دبیر کل رونوشت‌هایی مطابق با اصل و گواهی شده‌ای برای کلیه کشورهای

مذکور در ماده ۵ خواهد فرستاد.

بنا به مراتب نمایندگان تام‌الاختیار امضاکننده زیر که از طرف کشورهای متبوع خود حقاً مجاز می‌باشند، این پروتکل را امضا نمودند.

**پروتکل اختیاری مربوط به تحصیل
تابعیت کنوانسیون وین درباره روابط
دیپلماتیک**

(۱۸ آوریل ۱۹۶۱)

پروتکل اختیاری مربوط به تحصیل تابعیت کنوانسیون وین درباره روابط دیپلماتیک

ماده ۱:

از لحاظ پروتکل حاضر اصطلاح «اعضاء پست کنسولی» همان مفهوم جزء از بند ۱ ماده اول «کنوانسیون» را دارد یعنی شامل «مأموران کنسولی و کارمندان کنسولی و خدمه کنسولگری» خواهد بود.

ماده ۲:

اعضاء پست کنسولی که تابعیت دولت پذیرنده را ندارند و بستگان آن‌ها که اهل خانه آن‌ها می‌باشند تابعیت دولت پذیرنده را صرفاً به سبب مقررات قانونی آن دولت به دست نخواهند آورد.

ماده ۳:

پروتکل حاضر برای امضاء کلیه دولت‌هایی که به «کنوانسیون» می‌پیوندند به طریق زیر مفتوح خواهد بود. تا ۳۱ اکتبر ۱۹۶۳ در وزارت امور خارجه دولت فدرال اتریش و پس از آن تا ۳۱ مارس ۱۹۶۴ در مقر سازمان ملل متحد در نیویورک.

ماده ۴:

پروتکل حاضر به تصویب خواهد رسید و اسناد تصویب آن به دبیر کل سازمان ملل متحد تسلیم خواهد شد.

ماده ۵:

پروتکل حاضر برای کلیه دولت‌هایی که به «کنوانسیون» می‌پیوندند مفتوح خواهد بود. اسناد الحاق به دبیر کل سازمان ملل متحد تسلیم خواهد شد.

ماده ۶:

۱- پروتکل حاضر از روزی که «کنوانسیون» لازم‌الاجراء می‌شود یا سی روز پس از تسلیم دومین سند تصویب یا الحاق به پروتکل به دبیر کل سازمان ملل متحد هر کدام مؤخر باشد لازم‌الاجراء خواهد بود.

۲- برای دولتی که پروتکل حاضر را بعد از لازم‌الاجراء شدن طبق بند ۱ این ماده تصویب نماید یا بدان ملحق گردد، پروتکل سی روز بعد از تاریخ تسلیم سند تصویب یا الحاق لازم‌الاجراء می‌شود.

ماده ۷:

دبیر کل سازمان ملل متحد مراتب زیر را به اطلاع دولت‌هایی که ممکن است به «کنوانسیون» بپیوندند خواهد رسانید:

الف - امضاء پروتکل حاضر از طرف دول و تسلیم اسناد تصویب یا الحاق طبق مواد ۳ و ۴ و ۵.

ب - تاریخی که پروتکل حاضر طبق ماده ششم لازم‌الاجراء می‌شود.

ماده ۸:

نسخه اصلی پروتکل حاضر که متن‌های انگلیسی - چینی - اسپانیولی - فرانسه و روسی آن متساویاً معتبر می‌باشد به دبیر کل سازمان ملل متحد سپرده خواهد شد و دبیر کل رونوشت‌های مطابق با اصل گواهی شده‌ای برای کلیه دولت‌های مذکور در ماده ۳ ارسال خواهد داشت.

بنا به مراتب نمایندگان تام‌الاختیار امضاءکننده زیر که از طرف دولت‌های متبوع خود دارای اختیارات لازم می‌باشد این پروتکل را امضاء نمودند.

کنوانسیون وین درباره

روابط کنسولی

(۲۴ آوریل ۱۹۶۳)

کنوانسیون وین درباره روابط کنسولی

ماده ۱: تعاریف

- ۱- در این کنوانسیون معانی اصطلاحات زیر به شرحی خواهد بود که ذیلاً تصریح شده است:
 - الف) اصطلاح پست کنسولی یعنی سرکنسولگری یا کنسولیاری یا نمایندگی کنسولی.
 - ب) اصطلاح حوزه کنسولی یعنی ناحیه‌ای که برای انجام وظایف کنسولی به هر پست کنسولی اختصاص داده شده است.
 - ج) اصطلاح رئیس پست کنسولی، یعنی شخصی که مأمور انجام وظیفه در این سمت می‌باشد.
 - د) اصطلاح مأمور کنسولی، یعنی هر شخصی (من جمله رئیس پست کنسولی) که در این سمت عهده‌دار انجام وظایف کنسولی است.
 - ه) کارمند کنسولی یعنی هر شخصی که در دوائر اداری یا فنی یک پست کنسولی به خدمت گمارده شده است.
 - و) اصطلاح خدمه یعنی هر شخصی که برای انجام امور خانگی پست کنسولی استخدام شده است.
 - ز) اصطلاح اعضا پست کنسولی یعنی مأموران کنسولی و کارمندان کنسولی و خدمه کنسولگری.
 - ح) اصطلاح کارکنان کنسولی یعنی مأموران کنسولی (به غیر از رئیس پست کنسولی) و کارمندان کنسولی و خدمه کنسولگری.
 - ط) اصطلاح خدمتکار شخصی یعنی ابنیه و یا قسمت‌هایی از ابنیه و زمین متصل به آن که مالک آن هر که باشد منحصراً برای انجام مقاصد پست کنسولی مورد استفاده قرار می‌گیرد.
 - ک) اصطلاح بایگانی کنسولی شامل کلیه اوراق و اسناد و مکاتبات و کتاب‌ها و فیلم‌ها و نوارهای ضبط صوت و دفاتر پست کنسولی به انضمام رمز و مفتاح و کارت‌های اندکس و هر نوع اثاثه که برای حفاظت و نگهداری آن‌ها به کار برده شود خواهد بود.
- ۲- مأموران کنسولی بر دو دسته‌اند: مأموران کنسولی کاربری و مأموران کنسولی افتخاری.
- مقررات فصل دوم کنوانسیون حاضر ناظر است به پست‌های کنسولی که مأموران کنسولی کاربری در رأس آن‌ها قرار دارند و مقررات فصل سوم ناظر است به پست‌های کنسولی که مأموران کنسولی افتخاری در رأس آن‌ها قرار دارند.
- ۳- وضع خاص اعضای پست کنسولی که تبعه دولت پذیرنده بوده یا به طور دایم مقیم قلمرو آن دولت باشند مشمول مقررات ماده ۷۱ کنوانسیون حاضر خواهد بود.

فصل اول: روابط کنسولی به طور کلی

ماده ۲: استقرار اداره روابط کنسولی

- الف) استقرار روابط کنسولی بین دول با رضایت متقابل انجام می‌گیرد.
- ب) رضایت با برقراری روابط دیپلماتیک بین دو دولت متضمن رضایت به استقرار روابط کنسولی نیز می‌باشد. مگر آن که به نحو دیگری مقرر شود.
- ج) قطع روابط دیپلماتیک به خودی خود موجب قطع روابط کنسولی نمی‌گردد.

ماده ۳: انجام وظایف کنسولی

وظایف کنسولی به وسیله پست‌های کنسولی انجام می‌گیرد. مأموریت‌های دیپلماتیک نیز طبق مقررات این کنوانسیون وظایف کنسولی را انجام می‌دهند.

ماده ۴: تأسیس پست کنسولی

الف) پست کنسولی را نمی‌توان بدون رضایت دولت پذیرنده در سرزمین آن دولت تأسیس کرد.

ب) مقر پست کنسولی و طبقه و حوزه کنسولی آن از طرف دولت فرستنده تعیین می‌شود و منوط به تصویب دولت پذیرنده خواهد بود.
ج) تغییرات بعدی در مقر پست کنسولی یا طبقه و یا حوزه کنسولی آن از طرف دولت فرستنده فقط با موافقت دولت پذیرنده میسر خواهد بود.

د) هرگاه یک سرکنسولگری یا کنسولگری بخواهد در محلی غیر از محل استقرار خود کنسولیاری یا نمایندگی کنسولی تأسیس کند باید رضایت دولت پذیرنده را جلب نماید.

ل) برای افتتاح یک دفتر تابع یک کنسولگری موجود در محلی غیر از محل کنسولگری رضایت صریح و قبلی دولت پذیرنده لازم خواهد بود.

ماده ۵: وظایف کنسولی

وظایف کنسولی عبارت است از:

الف) حفظ منافع دولت فرستنده و اتباع آن اعم از اشخاص حقیقی و حقوقی در قلمرو دولت پذیرنده تا حد مجاز در حقوق بین‌المللی.
ب) کمک به توسعه مناسبات بازرگانی و اقتصادی و فرهنگی و علمی بین دولت فرستنده و دولت پذیرنده و بسط روابط دوستانه بین دو دولت به هر طریق دیگر در حدود مقررات این کنوانسیون.

ج) استحضار از اوضاع و تحولات بازرگانی و اقتصادی و فرهنگی و علمی دولت پذیرنده با استفاده از کلیه وسایل مشروع و گزارش آن به حکومت دولت فرستنده و همچنین دادن اطلاعات به اشخاص ذینفع.

د) صدور گذرنامه و اسناد مسافرت جهت اتباع دولت فرستنده و صدور روادید یا اسناد مربوط برای اشخاصی که می‌خواهند به قلمرو دولت فرستنده مسافرت کنند.

ه) کمک و مساعدت به اتباع دولت فرستنده اعم از اشخاص حقیقی یا حقوقی.

و) اقدام به عنوان سردفتر رسمی و مأمور ثبت احوال و سمت‌های مشابه و همچنین اجرای بعضی از اعمال اداری تا حدی که قوانین و مقررات دولت پذیرنده با آن تناقض نداشته باشد.

ز) حفظ منافع اتباع دولت فرستنده - اعم از اشخاص حقیقی یا حقوقی در مورد ارث در سرزمین دولت پذیرنده طبق قوانین و مقررات دولت پذیرنده.

ح) حفظ منافع صغار و محجورینی که تبعه دولت فرستنده - می‌باشند - در حدود قوانین و مقررات دولت پذیرنده به‌خصوص در مواردی که قیمومیت و یا سرپرستی در خصوص این قبیل اشخاص لازم باشد.

ط) با رعایت رویه و عرف جاری دولت پذیرنده - نمایندگی از طرف اتباع دولت فرستنده یا اتخاذ ترتیبات به منظور تأمین نمایندگی لازم برای آن‌ها نزد محاکم و یا نزد سایر مقامات دولت پذیرنده

ظ) به منظور درخواست اتخاذ تدابیر موقتی بر طبق قوانین و مقررات دولت پذیرنده برای حفظ حقوق و منابع اتباع مزبور - هنگامی که به علت غیبت یا علل دیگر قادر نباشند در موقع مقتضی از منافع و حقوق خود دفاع نمایند.

ی) ارسال اسناد قضایی و غیرقضایی یا اجرای نیابت قضایی بر طبق موافقت‌نامه‌های بین‌المللی معتبر یا در صورتی که چنین موافقت‌نامه‌هایی موجود نباشد به هر نحو دیگری که بر قوانین و مقررات دولت پذیرنده منطبق باشد.

ک) اعمال حقوق کنترل و بازرسی مقرر در قوانین و مقررات دولت فرستنده نسبت به ناوهای دریایی و کشتی‌های رودخانه‌ای که تابعیت دولت فرستنده را دارند و هواپیماهایی که نزد آن دولت به ثبت رسیده است و همچنین نسبت به کارکنان ناوها و کشتی‌ها و هواپیماهای مزبور.

ل) رسانیدن کمک به ناوها و کشتی‌ها و هواپیماهای مذکور در بند یک این ماده و به کارکنان آن‌ها و همچنین اخذ اظهارنامه‌های مربوط به مسافرت ناوها و کشتی‌های مزبور و بررسی و مهر کردن اسناد مسافرتی آن‌ها بدون لطمه به اختیارات مقامات دولت پذیرنده و انجام تحقیقات درباره وقایعی که طی مسافرت دریایی رخ داده و حل هر نوع اختلاف بین

ناخدا و افسران و ملوانان تا آن جا که قوانین و مقررات دولت فرستنده اجازه دهد.

م) انجام هر وظیفه دیگری که دولت فرستنده به عهده یک پست کنسولی محول نموده باشد و قوانین و مقررات دولت پذیرنده آن‌ها را منع نکرده و یا مورد ایراد دولت پذیرنده نباشد و یا وظایفی که در موافقت‌نامه‌های بین‌المللی معتبر موجود بین دولت فرستنده و دولت پذیرنده ذکر شده است.

ماده ۶: انجام وظایف کنسولی خارج از حوزه کنسولی

مأمور کنسولی می‌تواند - در شرایط خاص - با موافقت دولت پذیرنده وظایف کنسولی خود را خارج از حوزه کنسولی خود انجام دهد.

ماده ۷: انجام وظایف کنسولی در قلمرو یک دولت ثالث

دولت فرستنده می‌تواند پس از اعلام به دولت‌های ذینفع پست کنسولی را که در قلمرو دولت معینی تأسیس شده مأمور انجام وظایف کنسولی در قلمرو یک دولت دیگر نمایند.

ماده ۸: انجام وظایف کنسولی به نفع وظایف ثالث

با اعلام لازم به دولت پذیرنده پست کنسولی دولت فرستنده می‌تواند به نفع یک دولت ثالث وظایف کنسولی را در قلمرو دولت پذیرنده انجام دهد مگر آن که دولت پذیرنده با این امر مخالفت نماید.

ماده ۹: طبقات رؤسای پست‌های کنسولی

۱- رؤسای پست‌های کنسولی به چهار طبقه زیر تقسیم می‌شوند.

الف) سرکنسول‌ها

ب) کنسول‌ها

ج) کنسول‌یارها

د) نمایندگان کنسولی

۲- بند یک ماده حاضر به هیچ وجه حق هیچ یک از طرف‌های متعاقد را در تعیین و نام‌گذاری مأموران کنسولی به استثنای رؤسای پست‌های کنسولی محدود نمی‌سازد.

ماده ۱۰: انتصاب و پذیرش رؤسای پست‌های کنسولی

الف) رؤسای پست‌های کنسولی از طرف دولت فرستنده منصوب و جهت انجام وظایف خود از طرف دولت پذیرنده پذیرفته می‌شوند.
ب) مشروط به مقررات کنوانسیون حاضر نحوه انتصاب و پذیرش رئیس پست کنسولی به ترتیب طبق قوانین و مقررات و عرف دولت فرستنده و دولت پذیرنده تعیین می‌گردد.

ماده ۱۱: حکم مأموریت کنسولی یا اعلام انتصاب

الف) برای رئیس پست کنسولی از طرف دولت فرستنده در مورد هر انتصاب حکم مأموریت یا سندی مشابه صادر می‌شود که مؤید سمت او بوده و معمولاً حاوی نام و نام‌خانوادگی و طبقه و رتبه او و حوزه کنسولی و مقر پست کنسولی می‌باشد.
ب) دولت فرستنده حکم مأموریت یا سند مشابه آن را از مجرای دیپلماتیک یا از هر طریق مناسب دیگر برای حکومت دولتی که رئیس پست کنسولی در سرزمین آن باید انجام وظیفه کند ارسال خواهد داشت.
ج) در صورت موافقت دولت پذیرنده دولت فرستنده می‌تواند به جای حکم مأموریت یا سند مشابه آن اعلامیه‌ای حاوی نکات مذکور در بند یک این ماده به دولت پذیرنده ارسال دارد.

ماده ۱۲: روانامه

الف) رئیس پست کنسولی به موجب اجازه‌نامه‌ای که از جانب دولت پذیرنده صادر و به هر شکل که باشد روانامه نامیده می‌شود برای انجام وظایف خود پذیرفته می‌شود.

ب) دولتی که از صدور روانامه خودداری می‌نماید ملزم به ارائه دلایل امتناع خود به دولت فرستنده نمی‌باشد. (ج) مشروط به مقررات مواد ۱۳ و ۱۵ رئیس پست کنسولی نمی‌تواند قبل از دریافت روانامه شروع به انجام وظایف خود نماید.

ماده ۱۳: پذیرش موقت رؤسای پست‌های کنسولی.

در انتظار صدور روانامه رئیس پست کنسولی می‌تواند جهت انجام وظایف خود به طور موقت پذیرفته شود. در این صورت مقررات کنوانسیون حاضر مجری خواهد بود.

ماده ۱۴: اعلام به مقامات حوزه کنسولی

به مجرد آن که رئیس پست کنسولی جهت انجام وظایف خود حتی به طور موقت پذیرفته شود دولت پذیرنده موضوع را بلافاصله به اطلاع مقامات ذی‌صلاحیت حوزه کنسولی مربوط خواهد رسانید. به علاوه دولت پذیرنده تدابیر لازم به منظور این که رئیس پست کنسولی بتواند وظایف محول را انجام داده و از مزایای پیش‌بینی شده در مقررات کنوانسیون حاضر برخوردار گردد اتخاذ خواهد نمود.

ماده ۱۵: اجرای موقت وظایف و رئیس پست کنسولی

الف) هرگاه رئیس پست کنسولی قادر به انجام وظایف خود نبوده یا پست او بلامتصدی باشد ممکن است یک متصدی موقتاً به عنوان رئیس پست کنسولی کفالت نماید.

ب) نام و نام‌خانوادگی متصدی موقت پست کنسولی توسط مأموریت دیپلماتیک دولت فرستنده یا اگر دولت مزبور چنین مأموریتی نزد دولت پذیرنده نداشته باشد، توسط رئیس پست کنسولی یا در صورتی که قادر به انجام این کار نباشد؛ به‌وسیله هر مقام صلاحیتدار دولت فرستنده به وزارت امور خارجه دولت پذیرنده یا مقامی که از طرف آن وزارتخانه تعیین شده اعلام می‌گردد. معمولاً این اعلام قبلاً انجام می‌شود. دولت پذیرنده می‌تواند پذیرش شخصی را به عنوان متصدی موقت پست کنسولی در صورتی که شخص مزبور مأمور دیپلماتیک و یا مأمور کنسولی دولت فرستنده در دولت پذیرنده نباشد منوط به رضایت خود نماید.

ج) مقامات صلاحیتدار دولت پذیرنده متصدی موقت پست کنسولی را مورد مساعدت و حمایت خود قرار خواهند داد و در مدت تصدی مقررات این کنوانسیون به همان نحو که شامل حال رئیس پست کنسولی مربوطه می‌گردد در مورد او مجری خواهد بود. لیکن دولت پذیرنده ملزم به اعطای تسهیلات و مزایا و مصونیت‌هایی که برخوردار از آن‌ها از طرف رئیس پست کنسولی منوط به شرایطی است که متصدی موقت پست کنسولی واجد شرایط نیست نخواهد بود.

د) در صورتی که یکی از اعضای دیپلماتیک مأموریت دیپلماتیک دولت فرستنده نزد دولت پذیرنده طبق شرایط پیش‌بینی شده در بند الف) این ماده توسط دولت فرستنده به سمت متصدی موقت پست کنسولی برگزیده شود، مشروط به اینکه این امر مورد اعتراض دولت پذیرنده واقع نشود، کماکان از مصونیت‌ها و مزایای دیپلماتیکی برخوردار خواهد بود.

ماده ۱۶- حق تقدم بین رؤسای پست‌های کنسولی

- ۱- تقدم رؤسای پست‌های کنسولی در هر طبقه به ترتیب تاریخ اعطای روانامه خواهد بود.
- ۲- معذالک هرگاه رئیس یک پست کنسولی پیش از دریافت روانامه برای انجام وظایف خود به‌طور موقت پذیرفته شود - حق تقدم او طبق تاریخ پذیرش موقت تعیین خواهد شد و این حق بعد از اعطای روانامه محفوظ خواهد ماند.
- ۳- ترتیب تقدم بین دو یا چند رئیس پست کنسولی که در یک تاریخ روانامه یا پذیرش موقت دریافت داشته‌اند طبق تاریخی که حکم مأموریت اسناد مشابه یا اعلامیه انتصاب (مذکور در بند ۳ ماده ۱۱) به دولت پذیرنده تقدیم شده تعیین می‌گردد.
- ۴- متصدیان موقت پست‌های کنسولی از نظر تقدم بعد از عام رؤسای پست‌های کنسولی قرار می‌گیرند ولی تقدم بین خود آنها طبق تاریخی خواهد بود که در آن تاریخ بنابر اعلامیه‌ای که به موجب بند ۲ ماده ۱۵ داده می‌شود به عنوان متصدی موقت پست کنسولی مشغول انجام وظیفه شده‌اند.

میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی

(۱۶ دسامبر ۱۹۶۶)

میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی

مقدمه

کشورهای طرف این میثاق با توجه به اینکه بر طبق اصولی که در منشور ملل متحد اعلام گردیده است شناسایی حیثیت ذاتی و حقوق یکسان و غیرقابل انتقال کلیه اعضاء خانواده بشر مبنای آزادی، عدالت و صلح در جهان است. با اذعان به این که حقوق مذکور ناشی از حیثیت ذاتی شخص انسان است. با اذعان به این که بر طبق اعلامیه جهانی حقوق بشر کمال مطلوب انسان آزاد رهایی یافته از ترس و فقر فقط در صورتی حاصل می‌شود که شرایط تمتع هر کس از حقوق مدنی و سیاسی خود و همچنین از حقوق اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی او ایجاد شود. با توجه به این که دولت‌ها بر طبق منشور ملل متحد به ترویج احترام جهانی و مؤثر و رعایت حقوق و آزادی‌های بشر ملزم هستند. با در نظر گرفتن این حقیقت که هر فرد نسبت به افراد دیگر و نیز نسبت به اجتماعی که بدان تعلق دارد عهده‌دار وظایفی است و مکلف است به این که در ترویج و رعایت حقوق شناخته شده به موجب این میثاق اهتمام نماید. با مواد زیر موافقت دارند:

بخش یک

ماده ۱: الف) کلیه ملل دارای حق خودمختاری هستند. به موجب حق مزبور ملل وضع سیاسی خود را آزادانه تعیین و توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خود را آزادانه تأمین می‌کنند.

ب) کلیه ملل می‌توانند برای نیل به هدف‌های خود در منابع و ثروت‌های طبیعی خود بدون اخلال با الزامات ناشی از همکاری اقتصادی بین‌المللی مبتنی بر منافع مشترک و حقوق بین‌الملل آزادانه هرگونه تصرفی بنمایند. در هیچ مورد نمی‌توان ملتی را از وسایل معاش خود محروم کرد.

ج) دولت‌های طرف این میثاق از جمله دولت‌های مسئول اداره سرزمین‌های غیرخودمختار و تحت قیمومیت مکلفند تحقق حق خودمختاری ملل را تسهیل و احترام این حق را طبق مقررات منشور ملل متحد رعایت کنند.

بخش دوم

ماده ۲- الف) دولت‌های طرف این میثاق متعهد می‌شوند که حقوق شناخته شده در این میثاق را درباره کلیه افراد مقیم در قلمرو تابع حاکمیتشان بدون هیچ‌گونه تمایزی از قبیل نژاد، رنگ، جنس، زبان، مذهب، عقیده سیاسی یا عقیده دیگر، اصل و منشأ ملی یا اجتماعی، ثروت و نسب یا سایر وضعیت‌ها محترم شمرده و تضمین بکنند.

ب) هر دولت طرف این میثاق متعهد می‌شود که بر طبق اصول قانون اساسی خود و مقررات این میثاق اقداماتی در زمینه اتخاذ تدابیر قانونگذاری و غیر آن به منظور تنفیذ حقوق شناخته شده در این میثاق که قبلاً به موجب قوانین موجود یا تدابیر دیگر لازم‌الاجراء نشده است به عمل آورد.

۳- هر دولت طرف این میثاق متعهد می‌شود که:

الف) تضمین کند که برای هر شخصی که حقوق و آزادی‌های شناخته شده در این میثاق درباره او نقض شده باشد وسیله مطمئن احقاق حق فراهم بشود هر چند که نقض حقوق به وسیله اشخاصی ارتکاب شده باشد که در اجرای مشاغل رسمی خود عمل کرده باشند.

ب) تضمین کند که مقامات صالح قضائی - اداری یا مقننه یا هر مقام دیگری که به موجب مقررات قانونی آن کشور صلاحیت دارد درباره شخص دادخواست‌دهنده احقاق حق بکنند و همچنین امکانات تظلم به مقامات قضائی را توسعه بدهند.

ج) تضمین کند که مقامات صالح نسبت به تظلماتی که حقانیت آن محرز بشود ترتیب اثر صحیح بدهند.

ماده ۳- دولت‌های طرف این میثاق متعهد می‌شوند که تساوی حقوق زنان و مردان را در استفاده از حقوق مدنی و سیاسی پیش‌بینی شده در این میثاق تأمین کنند.

ماده ۴- الف) هر گاه یک خطر عمومی استثنایی (فوق‌العاده) موجودیت ملت را تهدید کند و این خطر رسماً اعلام بشود کشورهای طرف این میثاق می‌توانند تدابیری خارج از الزامات مقرر در این میثاق به میزانی که وضعیت حتماً ایجاب می‌نماید اتخاذ نمایند مشروط بر این که تدابیر مزبور با سایر الزاماتی که بر طبق حقوق بین‌الملل به عهده دارند مغایرت نداشته باشد و منجر به تبعیض منحصراً براساس نژاد، رنگ، جنس، زبان، اصل و منشأ مذهبی یا اجتماعی نشود.

ب) حکم مذکور در بند فوق هیچ‌گونه انحراف از مواد ۷-۶ (بند‌های اول و دوم) ماده ۸-۱۱-۱۵-۱۶-۱۸ را تجویز نمی‌کند.

ج) دولت‌های طرف این میثاق که از حق انحراف استفاده کنند مکلفند بلافاصله سایر دولت‌های طرف میثاق را توسط دبیرکل ملل متحد از مقرراتی که از آن انحراف ورزیده و جهاتی که موجب انحراف شده است مطلع نمایند و در تاریخی که به این انحراف‌ها خاتمه می‌دهند مراتب را به وسیله اعلامیه جدیدی از همان مجری اطلاع دهند.

ماده ۵- الف) هیچ یک از مقررات این میثاق نباید به نحوی تفسیر شود که متضمن ایجاد حقی برای دولتی یا گروهی یا فردی گردد که به استناد آن به منظور تزییع هر یک از حقوق و آزادی‌های شناخته شده در این میثاق و یا محدود نمودن آن بیش از آنچه در این میثاق پیش‌بینی شده است مبادرت به فعالیتی بکند و یا اقدامی به عمل آورد.

ب) هیچ گونه محدودیت یا انحراف از هر یک از حقوق اساسی بشر که به موجب قوانین - کنوانسیون‌ها (۵) یا آیین‌نامه‌ها یا عرف و عادات نزد هر دولت طرف این میثاق به رسمیت شناخته شده نافذ و جاری است به عذر این که این میثاق چنین حقوقی را به رسمیت نشناخته یا این که به میزان کمتری به رسمیت شناخته است قابل قبول نخواهد بود.

بخش سوم

ماده ۶- الف) حق زندگی از حقوق ذاتی شخص انسان است.

این حق باید به موجب قانون حمایت بشود. هیچ فردی را نمی‌توان خودسرانه (بدون مجوز) از زندگی محروم کرد.

ب) در کشورهایی که مجازات اعدام لغو نشده صدور حکم اعدام جایز نیست مگر در مورد مهم‌ترین جنایات طبق قانون لازم‌الاجرا در زمان ارتکاب جنایت که آن هم نباید با مقررات این میثاق و کنوانسیون‌ها راجع به جلوگیری و مجازات جرم کشتار دسته جمعی (ژنوسید) منافات داشته باشد. اجرای این مجازات جایز نیست مگر به موجب حکم قطعی صادر از دادگاه صالح.

ج) در مواقعی که سلب حیات تشکیل‌دهنده جرم کشتار دسته جمعی باشد چنین معهود است که هیچ یک از مقررات این ماده دولت‌های طرف این میثاق را مجاز نمی‌دارد که به هیچ نحو از هیچ یک از الزاماتی که به موجب مقررات کنوانسیون جلوگیری و مجازات جرم کشتار دسته جمعی (ژنوسید) تقبل شده انحراف ورزند.

د) هر محکوم به اعدامی حق خواهد داشت که درخواست عفو یا تخفیف مجازات بنماید عفو عمومی یا عفو فردی یا تخفیف مجازات اعدام در تمام موارد ممکن است اعطا شود.

ل) حکم اعدام در مورد جرائم ارتكابی اشخاص کمتر از هیجده سال صادر نمی‌شود و در مورد زنان باردار قابل اجرا نیست.

م) هیچ یک از مقررات این ماده برای تأخیر یا منع الغاء مجازات اعدام از طرف دولت‌های طرف این میثاق قابل استناد نیست.

ماده ۷- هیچ کس را نمی‌توان مورد آزار و شکنجه یا مجازات‌ها یا رفتارهای ظالمانه یا خلاف انسانی یا تردیلی قرار داد. مخصوصاً قرار دادن یک شخص تحت آزمایش‌های پزشکی یا علمی بدون رضایت آزادانه او ممنوع است.

میثاق بین المللی
حقوق اقتصادی، اجتماعی
و فرهنگی

(۱۶ دسامبر ۱۹۶۶)

میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

دیباچه

دولت‌های عضو این میثاق:

با توجه به اصولی که در منشور ملل متحد اعلام شده است، شناسایی حیثیت ذاتی و حقوق برابر و غیرقابل انتقال کلیه اعضاء خانواده بشر، مبنای آزادی، عدالت و صلح در جهان است، نظر به اینکه، حقوق مذکور ناشی از حیثیت ذاتی شخص انسان می‌باشد، با توجه به اعلامیه جهانی حقوق بشر، کمال مطلوب انسان آزاد، برخوردار از آزادی و رهایی از ترس می‌باشد. این خواست در صورتی میسر می‌شود که هر کس از حقوق فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی خود و همچنین از حقوق سیاسی و مدنی برخوردار گردد. با توجه به منشور ملل متحد، دولت‌ها متعهد به رعایت و احترام به حقوق و آزادی‌های انسان و ترویج آنها در سراسر جهان می‌باشند، با درک این حقیقت که افراد نسبت به یکدیگر و اجتماعی که بدان تعلق دارند دارای وظایفی هستند و برای تحقق بخشیدن و ترویج و رعایت حقوق شناخته شده مندرج در این میثاق مسئول می‌باشند، (دولت‌های عضو این میثاق) مواد زیر را پذیرفته‌اند:

بخش یکم

ماده ۱: الف) تمام ملت‌ها حق خودمختاری دارند. به واسطه این حق، آنها وضعیت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و توسعه فرهنگی خود را آزادانه تعیین می‌کنند.

ب) تمام ملت‌ها می‌توانند برای اهداف خود، بدون لطمه زدن به تعهدات ناشی از همکاری‌های اقتصادی بین‌المللی که بر مبنای اصول سود متقابل و حقوق بین‌المللی، آزادانه (منعقد شده است) ثروت‌ها و منابع طبیعی‌شان را مصرف نمایند. در هیچ موردی نمی‌توان ملتی را از وسایل امرارمعاش خود محروم نمود.

ج) دولت‌های عضو این میثاق، از جمله دولت‌های مسئول اداره دولت‌های مستعمره و تحت قیمومت، باید در تحقق بخشیدن حق خودمختاری و احترام گذاشتن به این حق، طبق مقررات منشور ملل متحد، سرعت بخشند.

بخش دوم

ماده ۲: الف) هر دولت عضو این میثاق متعهد می‌گردد که به طور انفرادی و یا از طریق همکاری‌های بین‌المللی، به ویژه اقتصادی، فنی و با (استفاده از) حداکثر منابع موجود و با کلیه وسایل مناسب به ویژه ابزارهای قانونگذاری در جهت دستیابی و تحقق کامل حقوق شناخته شده در این میثاق، اقدام نماید.

ب) دولت‌های عضو این میثاق متعهد می‌گردند که حقوق اعلام شده در این میثاق را بدون هیچ نوع تبعیض از حیث نژاد، رنگ، جنس، زبان، مذهب، عقیده سیاسی و یا هر عقیده دیگر یا اصل و منشأ ملی یا اجتماعی، دارایی، نسب یا هر وضعیت دیگر تضمین و اعمال نمایند.

ج) دولت‌های در حال رشد با توجه به حقوق بشر و (وضعیت) اقتصاد ملی خودشان تعیین می‌کنند که تا چه اندازه حقوق اقتصادی شناخته شده در این میثاق را در مورد اتباع بیگانه تضمین خواهند کرد.

ماده ۳: دولت‌های عضو این میثاق متعهد می‌شوند که حق مساوی مردان و زنان را در برخوردار از تمام حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی که در این میثاق آمده، تأمین نمایند.

پیمان منع گسترش

سلاح‌های هسته‌ای

(ان.پی.تی)

(اژوئیه ۱۹۶۸)

پیمان منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای (ان. پی. تی)

ماده ۱: هریک از اعضا این معاهده که دارای سلاح هسته‌ای است، متعهد می‌شود از واگذاری مستقیم یا غیرمستقیم سلاح‌های هسته‌ای یا سایر ادوات انفجاری هسته‌ای و یا کنترل بر این سلاح‌ها یا ادوات انفجاری به دیگری خودداری نموده و هیچ یک از دولت‌های فاقد سلاح هسته‌ای را به هیچ طریقی در ساخت سلاح‌های هسته‌ای یا سایر ادوات انفجاری هسته‌ای و یا کسب این سلاح‌ها یا دیگر ادوات انفجاری هسته‌ای و کنترل بر آنها کمک، تشویق و ترغیب ننماید.

ماده ۲: هریک از اعضا این معاهده که فاقد سلاح هسته‌ای است، متعهد می‌شود از قبول مستقیم یا غیرمستقیم انتقال سلاح‌های هسته‌ای یا سایر ادوات انفجاری هسته‌ای و یا کنترل بر این سلاح‌ها یا سایر ادوات انفجاری هسته‌ای به دیگری خودداری نموده و به هیچ طریقی سلاح‌های هسته‌ای یا سایر ادوات انفجاری هسته‌ای را نساخته و کسب ننماید و در جستجو یا دریافت کمک برای ساخت سلاح‌ها یا سایر ادوات انفجاری هسته‌ای بر نیاید.

ماده ۳: الف) هر یک از اعضا این معاهده که فاقد سلاح‌های هسته‌ای است، متعهد می‌گردد طی موافقت‌نامه‌ای که بر طبق اساسنامه اژانس بین‌المللی انرژی اتمی و سیستم پادمان آن مورد مذاکره قرار گرفته و منعقد خواهد شد، پادمان اژانس را صرفاً به منظور بررسی انجام تعهدات عضو مربوطه تحت این معاهده و جلوگیری از انحراف انرژی هسته‌ای از استفاده صلح‌جویانه به سوی سلاح هسته‌ای یا دیگر ادوات انفجاری هسته‌ای بپذیرد. دستورالعمل‌های پادمان مورد نیاز در این ماده باید متوجه مواد چشمه یا مواد شکافت‌پذیر ویژه‌ای که در تأسیسات هسته‌ای اصلی و یا در خارج از آن تولید، فرآوری و یا مورد استفاده قرار گرفته است، باشد. ب) هر یک از اعضای این معاهده متعهد می‌شود که مواد چشمه یا مواد شکافت‌پذیر ویژه یا تجهیزات یا موادی را که مخصوصاً جهت فرآوری، استفاده یا تولید مواد شکافت‌پذیر ویژه طراحی یا تهیه شده است به هیچ کشور فاقد سلاح هسته‌ای تحویل ننماید، مگر آن که این مواد چشمه یا مواد شکافت‌پذیر ویژه تحت پادمان مقرر در این ماده قرار گیرد.

ج) پادمان مقرر در این ماده به نحوی اجرا خواهد شد که ماده ۴ این معاهده رعایت گردیده و مانع از توسعه اقتصادی و فنی اعضا یا همکاری‌های بین‌المللی در حوزه فعالیت‌های صلح‌جویانه هسته‌ای شامل مبادله بین‌المللی مواد هسته‌ای و تجهیزات فرآوری، استفاده یا تولید مواد هسته‌ای برای اهداف صلح‌جویانه بر طبق مقررات این ماده و اصل پادمان مطرح شده در مقدمه این معاهده نشود.

د) اعضا این معاهده که فاقد سلاح‌های هسته‌ای می‌باشند جهت رعایت مفاد این ماده، موافقت‌نامه‌هایی را به صورت انفرادی یا به اتفاق سایر اعضا بر طبق اساسنامه اژانس بین‌المللی انرژی اتمی با اژانس منعقد می‌نمایند. مذاکرات مربوط به انعقاد این موافقت‌نامه‌ها در مدت یک صد و هشتاد روز پس از لازم‌الاجرا شدن این معاهده آغاز خواهد شد. در مورد اعضایی که اسناد تصویب یا الحاق به این معاهده را پس از مدت یک صد و هشتاد روز ارائه می‌دهند مذاکرات مربوط به انعقاد موافقت‌نامه حداکثر در تاریخ ارائه اسناد تصویب یا الحاق آغاز خواهد گردید. این موافقت‌نامه‌ها باید حداکثر هجده ماه پس از تاریخ شروع مذاکرات به اجرا گذاشته شوند.

ماده ۴: الف) هیچ یک از مفاد این معاهده به نحوی تفسیر نخواهد گردید که به حقوق غیرقابل انکار هریک از اعضای آن به منظور توسعه تحقیقات، تولید و بهره‌برداری از انرژی هسته‌ای جهت اهداف صلح‌جویانه بدون هر نوع تبعیض و منطبق با مواد ۱ و ۲ این معاهده، خللی وارد نماید. ب) همه اعضا این معاهده متعهد می‌گردند که تبادل هر چه وسیع‌تر تجهیزات، مواد دانش و اطلاعات فنی را جهت مصارف صلح‌جویانه انرژی هسته‌ای تسهیل نموده و حق شرکت در این مبادلات را دارند. اعضای معاهده در صورت توانایی باید انفرادی یا به اتفاق سایر اعضا یا سازمان‌های بین‌المللی در توسعه بیشتر استفاده از انرژی هسته‌ای برای اهداف صلح‌جویانه مخصوصاً در قلمرو اعضایی که فاقد سلاح هسته‌ای می‌باشند و با توجه به نیازهای مناطق در حال توسعه جهان، مشارکت نمایند.

ماده ۵: هریک از اعضای این معاهده تعهد می‌نماید که اقدامات مقتضی را بر طبق مفاد این معاهده و تحت نظارت شایسته بین‌المللی و از طریق دستورالعمل‌های مناسب بین‌المللی به عمل آورده و منافع بالقوه هرگونه کاربرد صلح‌جویانه استفاده از انفجارات هسته‌ای را با رعایت اصل عدم تبعیض در اختیار تمامی اعضا این معاهده که فاقد سلاح‌های هسته‌ای می‌باشند قرار دهد و هزینه مورد درخواست از این کشورها بابت ادوات انفجاری مورد استفاده تا حد ممکن کاهش یافته و شامل هزینه‌های تحقیق و یا توسعه نباشد. اعضای این معاهده که فاقد سلاح هسته‌ای می‌باشند، می‌توانند براساس یک یا چند موافقت‌نامه بین‌المللی خاص و از طریق یک سازمان بین‌المللی مربوطه که نمایندگی اعضا فاقد سلاح هسته‌ای در آن به نحو مکلفی تأمین شده باشد از این منافع استفاده نمایند. مذاکرات بر روی این موضوع پس از لازم‌الاجرا شدن معاهده آغاز خواهد گردید. اعضای این معاهده که فاقد سلاح‌های هسته‌ای می‌باشند، در صورت تمایل می‌توانند طی موافقت‌نامه‌های دو جانبه از منافع مذکور استفاده نمایند.

ماده ۶: هریک از اعضاء این معاهده متعهد می‌گردد که با حسن نیت، مذاکرات در خصوص اقدامات مؤثر جهت توقف هر چه سریع‌تر مسابقات هسته‌ای و خلع سلاح هسته‌ای، انعقاد معاهده خلع سلاح عمومی و کامل تحت کنترل شدید و مؤثر بین‌المللی را تعقیب نماید.

ماده ۷: هیچ یک از مواد این معاهده به حق گروه‌های مختلف کشورها که جهت حصول اطمینان از فقدان کامل سلاح‌های هسته‌ای در قلمرو خود مبادرت به انعقاد معاهدات منطقه‌ای بنمایند، خدش‌های وارد نمی‌سازد.

ماده ۸: الف) هر یک از اعضاء این معاهده می‌تواند اصلاحاتی را به این معاهده پیشنهاد نماید. متن اصلاحات پیشنهادی، به دولت امین معاهده ارائه می‌گردد تا به اطلاع کلیه اعضاء معاهده رسانده شود. در صورت تقاضای یک سوم اعضاء یا بیشتر جهت اصلاح معاهده، دولت امین از تمامی اعضاء معاهده جهت تشکیل کنفرانسی به منظور بررسی این اصلاحات دعوت به عمل خواهد آورد.

ب) هر گونه اصلاحی به این معاهده باید با اکثریت آراء تمامی اعضاء این معاهده شامل آراء تمامی دولت‌های دارنده سلاح‌های هسته‌ای عضو این معاهده و تمامی اعضاء دیگر معاهده که در تاریخ اعلام اصلاحیه پیشنهادی در شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی عضویت دارند، مورد تصویب قرار گیرد. این اصلاحات در مورد هر یک از اعضاء این معاهده که سند تصویب اصلاحیه را تسلیم نماید، از تاریخی لازم‌الاجرا می‌باشد که اسناد تصویب اکثریت اعضا معاهده از جمله تمامی کشورهای دارنده سلاح هسته‌ای که از اعضاء معاهده می‌باشند و تمامی اعضاء دیگر که در تاریخ اعلام اصلاحیه در شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی عضویت دارند، تسلیم شده باشد. پس از آن، اصلاحیه در مورد سایر اعضاء معاهده از تاریخ ارائه اسناد تصویب اصلاحیه لازم‌الاجرا می‌گردد.

ج) پنج سال پس از لازم‌الاجرا شدن این معاهده، کنفرانسی متشکل از اعضاء معاهده در شهر ژنو (سوئیس) جهت بازنگری بر نحوه اجرای معاهده مذکور به منظور حصول اطمینان از تحقق اهداف مقدمه و مفاد معاهده، تشکیل خواهد شد. پس از آن و در فواصل پنج ساله، اکثریت اعضا معاهده می‌توانند با ارائه پیشنهادی در این مورد به دولت امین معاهده، خواستار تشکیل کنفرانس مشابه دیگری جهت بررسی عملکرد معاهده شوند.

ماده ۹: الف) این معاهده برای امضاء تمامی کشورهای مفتوح خواهد بود هر کشوری که معاهده را قبل از آن که بر طبق بند سوم این ماده لازم‌الاجرا شود امضا نموده باشد می‌تواند در هر زمانی به آن ملحق شود.

ب) این معاهده به تصویب کشورهای امضاکننده آن خواهد رسید و اسناد تصویب و الحاق معاهده نزد دولت‌های بریتانیای کبیر و ایرلند شمالی و اتحاد جماهیر سوسیالیستی شوروی و ایالات متحده آمریکا که بدین وسیله به عنوان دولت‌های امین تعیین می‌گردند، به امانت سپرده می‌شود.

ج) این معاهده پس از تصویب کشورهایی که دولت‌های آنها به عنوان امین معاهده تعیین شده‌اند و ارائه اسناد تصویب چهل دولت دیگر امضاکننده این معاهده، لازم‌الاجرا خواهد گردید. در جهت اهداف این معاهده، کشورهای دارنده سلاح هسته‌ای به دولت‌هایی اطلاق می‌گردد که تا قبل از ژانویه ۱۹۶۷ یک سلاح هسته‌ای یا وسیله انفجاری هسته‌ای را ساخته و منفجر نموده باشند.

د) در مورد کشورهایی که اسناد تصویب یا الحاق خود را پس از لازم‌الاجرا شدن این معاهده تسلیم نمایند، معاهده از تاریخ تسلیم اسناد تصویب یا الحاق لازم‌الاجرا می‌گردد.

ل) دولت‌های امین معاهده، تاریخ هر امضاء و تاریخ تسلیم هر سند تصویب یا الحاق و تاریخ لازم‌الاجرا شدن این معاهده و تاریخ وصول هر تقاضای تشکیل کنفرانس و سایر اعلامیه‌ها را بلادرنگ به اطلاع تمامی کشورهای امضاکننده و یا ملحق شده به معاهده خواهند رساند.

م) این معاهده توسط دولت‌های امین آن بر طبق ماده ۱۰۲ منشور ملل متحد به ثبت خواهد رسید.

ماده ۱۰: الف) چنانچه هر یک از اعضاء معاهده تشخیص دهد حوادثی فوق‌العاده مربوط به موضوع این معاهده منافع عالیه کشورش را به مخاطره انداخته است این حق را خواهد داشت که در اعمال حق حاکمیت ملی خود از این معاهده کناره‌گیری نماید. این عضو باید کناره‌گیری خود را با اطلاعیه قبلی ۳ ماهه به تمامی اعضاء معاهده و به شورای امنیت سازمان ملل متحد اعلام نماید. اطلاعیه فوق باید حاوی بیان و شرح حوادث فوق‌العاده‌ای باشد که به نظر دولت مورد اشاره، منافع عالیه کشورش را به مخاطره انداخته است.

ب) بیست و پنج سال پس از لازم‌الاجرا شدن این معاهده کنفرانسی تشکیل خواهد گردید تا در مورد این که آیا این معاهده برای مدت نامعین یا برای مدت اضافی مشخص تمدید شود، تصمیم‌گیری نماید. این تصمیم با اکثریت آراء اعضاء معاهده اتخاذ می‌گردد.

ماده ۱۱: متون انگلیسی، روسی، فرانسوی، اسپانیایی و چینی این معاهده دارای اعتبار واحد بوده و باید در بایگانی دولت‌های امین این معاهده به امانت سپرده شوند. دولت‌های امین معاهده نسخه‌های کاملاً تأیید شده این معاهده را برای دولت‌های امضاکننده یا ملحق شده به معاهده ارسال می‌دارند.

عهدنامه‌ی وین
در خصوص حقوق
معاهدات

(۲۳ مه ۱۹۶۹)

عهدنامه‌ی وین در خصوص حقوق معاهدات

کشورهای طرف عهدنامه‌ی حاضر

با توجه به نقش اساسی معاهدات در تاریخ روابط بین‌المللی با تشخیص اهمیت روز افزون معاهدات به عنوان یکی از منابع حقوق بین‌الملل و به عنوان وسیله‌ای برای توسعه‌ی همکاری مسالمت‌آمیز بین ملت‌ها و قطع نظر از نظام اجتماعی و سیستم حکومتی آنها، با درک این که اصل رضایت آزادانه و اصل حسن نیت و قاعده‌ی الزام‌آور بودن تعهدات به صورت جهانی مورد قبول قرار گرفته است، با تأیید اینکه اختلافات مربوط به معاهدات، مانند دیگر اختلافات بین‌المللی، باید به طریق مسالمت‌آمیز و طبق اصول عدالت و حقوق بین‌الملل حل‌وفصل شود، با به‌خاطر آوردن تصمیم ملت‌های عضو سازمان ملل برای ایجاد شرایطی که تحت آن بتوان عدالت و احترام به تعهدات ناشی از معاهدات را حفظ کرد، با در نظر داشتن اصول حقوق بین‌الملل منعکس در منشور ملل متحد، مانند اصل تساوی حقوق ملت‌ها و حق آنها در تعیین سرنوشت خود، اصل تساوی حاکمیت کشورها و استقلال آنها، اصل عدم مداخله در امور داخلی کشورها، اصل ممنوعیت تهدید به اعمال زور یا اعمال زور، و اصل احترام و رعایت جهانی حقوق بشر و آزادی‌های اساسی همه‌ی افراد، با اعتقاد به اینکه تدوین و توسعه‌ی مترقیانه‌ی حقوق معاهدات که در این عهدنامه تحقق پذیرفته است، در نیل به مقاصد سازمان ملل به نحوی که در منشور ملل متحد بیان شده یعنی حفظ صلح و امنیت بین‌المللی، توسعه‌ی روابط دوستانه و دستیابی به همکاری بین ملت‌ها، کمک خواهد کرد و با تأیید این نکته که قواعد حقوق بین‌الملل عرفی در مورد مسائلی که مشمول مفاد این عهدنامه نمی‌شود، همچنان اگر جاری خواهد بود، به شرح زیر توافق کرده‌اند:

بخش اول: مقدمه

ماده ۱: قلمرو عهدنامه‌ی حاضر

عهدنامه‌ی حاضر ناظر بر معاهدات منعقد شده بین کشورها است.

ماده ۲: کاربرد اصطلاحات

۱- از نظر عهدنامه‌ی حاضر:

- (الف) «معاهده» عبارت است از یک توافق بین‌المللی که بین کشورها به صورت کتبی منعقد شده و مشمول حقوق بین‌الملل باشد، صرف نظر از عنوان خاص آن و اعم از اینکه در سندی واحد یا در دو یا چند سند مرتبط به هم منعقد شده باشد.
- (ب) «تنفیذ»، «قبول»، «تصویب» و «الحاق» به معنای آن اقدام بین‌المللی است که به حسب موارد واجد یکی از عناوین مزبور بوده و به وسیله آن، کشوری در عرصه‌ی بین‌المللی رضایت خود را به التزام در قبال یک معاهده ابراز می‌کند.
- (ج) «اختیارات تام» به معنای سندی است که به وسیله‌ی مرجع صالح یک کشور صادر می‌شود و طبق آن شخص یا اشخاصی برای نمایندگی آن کشور جهت مذاکره، قبول، یا تأیید اعتبار متن یک معاهده، یا جهت اعلام رضایت آن دولت به التزام در قبال یک معاهده، و یا جهت انجام هر اقدام دیگری در مورد یک معاهده تعیین می‌گردد.
- (د) «حق شرط» عبارت است از بیانیه‌ی یک جانبه‌ای که یک کشور تحت هر نام یا به هر عبارت در موقع امضا، تنفیذ، قبول، تصویب یا الحاق به یک معاهده صادر می‌کند و به وسیله‌ی آن قصد خود را دایر بر عدم شمول یا تعدیل آثار حقوقی بعضی از مقررات معاهدات نسبت به خود بیان می‌دارد.
- (ه) «کشور مذاکره کننده» عبارت است از کشوری که در تنظیم و پذیرفته شدن متن معاهده شرکت نموده باشد.
- (و) «کشور متعاقد» عبارت است از کشوری که رضایت خود را به التزام در قبال یک معاهده اعلام نموده باشد، اعم از اینکه معاهده لازم‌الاجرا شده باشد یا خیر.
- (ز) «طرف» معاهده عبارت است از کشوری که رضایت خود را به التزام در قبال یک معاهده اعلام نموده و معاهده در ارتباط با او لازم‌الاجرا باشد.

طرح پیش‌نویس مواد راجع به

مسئولیت دولت‌ها برای

اعمال متخلفانه بین‌المللی

(۲۰۰۱)

طرح پیش‌نویس مواد راجع به مسئولیت دولتها برای اعمال متخلفانه بین‌المللی

فصل اول: اصول عمومی

ماده ۱: مسئولیت کشور در برابر اعمال متخلفانه‌ی بین‌المللی‌اش

هر عمل متخلفانه بین‌المللی یک کشور، مسئولیت بین‌المللی آن کشور را به دنبال دارد.

ماده ۲: عناصر عمل متخلفانه‌ی یک کشور

عمل متخلفانه‌ی بین‌المللی یک کشور هنگامی موجود است که رفتار در برگیرنده‌ی یک فعل یا ترک فعل: (الف) به موجب حقوق بین‌الملل، قابل انتساب به کشور باشد؛ و (ب) نقض تعهد بین‌المللی کشور را بنیان نهد.

ماده ۳: توصیف عمل یک کشور به عنوان متخلفانه از نظر بین‌المللی – توصیف عمل یک کشور به عنوان متخلفانه از نظر بین‌المللی، تحت حکومت حقوق بین‌الملل است. چنین توصیفی، با توصیف همان عمل به عنوان قانونی توسط حقوق داخلی متأثر نمی‌گردد.

فصل دوم: انتساب رفتار به یک کشور

ماده ۴: رفتار ارگان‌های یک کشور

(الف) رفتار هر ارگان کشوری، باید به موجب حقوق بین‌الملل، به‌عنوان عمل آن کشور دانسته شود؛ خواه آن ارگان، (وظایف) تقنینی، اجرایی، قضایی یا هر وظیفه‌ی دیگر را صرف‌نظر از موقعیتی که در سازمان کشور دارد و صرف‌نظر از ویژگی آن به‌عنوان ارگانی از دولت مرکزی یا واحد سرزمینی کشور اعمال کند. (ب) یک ارگان، متضمن هر فرد یا واحدی است که موقعیت مزبور را مطابق با حقوق داخلی کشور داراست.

ماده ۵: رفتار اشخاص یا واحدهایی که عناصر اختیار دولتی را اعمال می‌کنند.

رفتار یک فرد یا واحدی که به موجب ماده‌ی ۴ ارگان کشور نیست، اما به موجب قانون آن کشور دارای اختیار می‌گردد تا عناصر اختیار دولتی را اعمال کند، به موجب حقوق بین‌الملل، به‌عنوان عمل کشور دانسته خواهد شد؛ مشروط بر آن که شخص یا واحد، در موردی ویژه، در آن صلاحیت عمل کنند.

ماده ۶: رفتار ارگان‌هایی که توسط کشور دیگر، در اختیار کشوری قرار می‌گیرد.

رفتار ارگانی که توسط کشور دیگر، در اختیار کشوری قرار می‌گیرد، اگر آن ارگان در اعمال عناصر اختیار دولتی کشوری که سازمان در اختیار وی قرار گرفته است، اقدام کند، به موجب حقوق بین‌الملل به‌عنوان عمل کشور اخیر دانسته خواهد شد.

ماده ۷: تجاوز از اختیار یا نقض دستورها

رفتار ارگانی از یک کشور یا شخص یا واحدی که دارای اختیار می‌گردد عناصر اختیارات دولتی را اعمال کند، اگر ارگان، شخص یا واحد در آن صلاحیت عمل کند، باید به موجب حقوق بین‌الملل به‌عنوان عمل کشور مدنظر قرار گیرد؛ حتی اگر از اختیار خود تجاوز یا دستورها را نقض کند.

ماده ۸: رفتار هدایت یا کنترل شده توسط یک کشور – رفتار یک شخص یا گروهی از اشخاص، اگر در حقیقت بر مبنای دستورها یا تحت هدایت یا کنترل کشوری عمل کنند، باید به موجب حقوق بین‌الملل، عمل آن کشور دانسته شود.

ماده ۹: رفتار انجام شده در غیاب یا قصور مقامات رسمی

رفتار یک شخص یا گروهی از اشخاص، اگر در حقیقت عناصر اختیار دولتی را در غیاب یا قصور مقامات رسمی و در شرایطی نظیر مطالبه‌ی اعمال آن عناصر اختیار، اعمال می‌کنند، باید به موجب حقوق بین‌الملل، عمل آن کشور، دانسته شود.

ماده ۱۰: رفتار یک جنبش شورشی یا (جنبش) دیگر

(الف) رفتار یک جنبش شورشی که دولت جدید یک کشور می‌گردد، باید به موجب حقوق بین‌الملل، عمل آن کشور دانسته شود. (ب) رفتار یک جنبش شورشی یا دیگر که در ایجاد کشوری جدید در بخشی از سرزمین کشور از پیش موجود یا در سرزمینی تحت اداره‌ی وی، موفق می‌گردد، باید به موجب حقوق بین‌الملل، عمل کشور جدید دانسته شود.

(ج) این ماده، بدون لطمه به انتساب هر رفتار به یک کشور است که باید به موجب مواد ۴ تا ۹، عمل آن کشور دانسته شود؛ اگرچه به رفتار جنبش مرتبط نیز مربوط گردد.